БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Буряад Үнэн

КПСС-эй Бурядай обкомой, Улан-Удын горкомой, Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй орган

№ 282 (8807) | 1958 оной ноябриин 30, воскресени | Сэн 20 мүнгэн

КПСС-эй XXI съездын хүндэлэлдэ

Коммунистическэ мүрысөөнэй хүсэн улам эршэдэнэ

Һургуулинуудай урда табигдаһан шэнэ зорилгонууд

анай орон хүгжэлтынгөө шэнэ шата--коммунистическэ общество үргэнөөр уулха шатада орожо эхилбэ. Мүнөө э бүгэдэ арадай зүбшэн хэлсэлгэдэ игдаһан, орон дотор арадай гэгээрэлэй агые шэнэдхэн хубилгаха тухай КПСС-ЦК-гэй ноябриин Пленумэй шиидхэбэ-түд коммунистическэ байгуулалтатай холбоотой байна. Ажалшадые, илангаяа уу үетэниие хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ пар-правительствымнай саг үргэлжэ анха-хандуулдагынь энэ түүхэтэ документ элеэр харагдана.

Совет засагай үедэ манай орондо соёлой исхал болоһон байна. Арад зонойнгоо культурын хэмжээгээр, болбосорол эрэлэй дэлгэрһэнэй талаар, элдэб мэр-элтэдые бэлдэлгээр манай орон дэлхэй рэ нэгэдэхи һуури эзэлнэ. Энээниие м, техникын туйлаһан асари ехэ ам-танууд элеэр гэршэлнэ бшуу. Жэшээнь, ай республикыешье хаража үзэе. Эн-ай үзэг бэшэг мэдэхэгүй ябадал усад-анхай. Бурят үхибүүд түрэлхи хэлэн э ном заалгана. Дунда болон дээдэ алсал ехээр дэлгэрэнхэй.

Залуушуулые хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ а, дээдэ һургуулинууд ехэ үүргэ дүүр-.

бэшье ажахын, соёл культурын хүг-ые сэгнэхэдээ, туйлаһан амжалтануу-а һанаагаа амарха ёһогүйбди гэжэ скэ хүнүүдые партимнай һургадаг. эһээ мүнөө үедэ дунда, дээдэ һургуу-удта шэнэ эрилтэнүүд табигдана.

эхэ зуура дунда, дээдэ һургуулинуудай лмэридэ горьтойхон дутагдалнууд иа. Тэдэ ажабайдалһаа, үйлэдбэриһөө таһалданги байна. «Ажабайдалтай уулиин холбоо барисаае бэхижүүлхэ, дотор арадай гэгээрэлые саашадань өөхэ тухай» КПСС-эй ЦК-гэй, СССР-Министрнүүдэй Соведэй тезисүүд һур-идахи дутагдалнуудые усадхаха замые зүбөөр заажа үгэнэ.

шарынь юуб гэхэдэ, һургуулида оро-бүхы үхибүүд ажал хүдэлмэридэ бэл-эхэ ёһотой. Завод, фабрика, колхоз, оз, РТС-тэ ажаллаха гээшэ хүн бүхэ-нангин уялга мүн гэжэ һурагшадтаа анарынь һайнаар ойлгуулха зэргэтэй. агшадые ажал хүдэлмэридэ бэлдэхэ, алистическэ обществын ёһо гуримые элдэг болгохо гээшэ манай һургуулиин зорилго мүн.

һургуулиин хүдэлмэриие шэнэдхэн ху-аха талаар парти, правительствын те-үд соо бодото хэмжээ-ябуулганууд ха-агдана. Тэдээн соо үхибүүдые ажалда элгээр һургуулиин хүдэлмэриин дүй эл согсологдонхой.

олитехническэ һуралсал бэелүүлгээр убликымнай һургуулинууд зарим тэды дүршэлтэй болоо. Улан-Удын 65-дахи уулиин багшанар һуралсалаа ажабай-ай шадамар бэрхээр холбодог. Энэ уули хэдэн жэлэй туршада һурагшад-болбосоролой аттестат барюулхатаяа а, токарь, слесарь, оёдолшо, стеногра-тка, машинистка гэхэ мэтэ мэргэжэл-болоһон тухайнь үнэншэлгэ үгэдэг з. Элдэб түхеэрэлгэтэй һуралсалай ка-т болон мастерскойнууд эндэ бии. Үхи-дые ажалда дүршүүлхэдэ хэрэгтэй бо-юумэ энэ һургуулида түгэс байха. үдөөгэй һургуулинуудта һуралсалые ажабайдалтай нягтаар холбон ябуулха хэрэгтэ һурагшадай үйлэдбэриин бригаданууд горьтой һуури эзэлнэ. Мухаршэбэрэй һургуулиин жэшээгээр иимэ бригаданууд дунда, долоон жэлэй олон һургуулинуудта байгуулагдаа. Мүнөө үедэ үйлэдбэриин 125 бригада тоологдоно. Эдэ бригадануудай гэшүүд 794 гектар корнеплод, 470 гектар кукуруза ургуулаа, 50 мянга шахуу шубуу тэжээжэ, гүрэндэ тушаагаа.

50 һурагшадһаа бүридэһэн Бага Куналейн һургуулиин үйлэдбэриин бригада 23,5 га талмайда сахарай свёкло тарижа, га бүхэнһөө 136 центнер ургаса хуряаба, 45 га кукуруза тарижа, га бүхэнһөө 200 центнер ногоон эшэ хуряажа абаба. Мүн 16 га турнепс тарижа, га бүхэнһөө 200 центнер ургаса абаһан байна. Тэрэшэлэн 450 тонно силос дараа. Хоёр һарын туршада бригадын гэшүүн бүхэн 175 ажалта үдэр олобо.

Байкало-Кударын аймагай Корсаковай һургуулиин долоон һурагшад зундаа 3100 бээжэн нугаһа тэжээжэ, 700 ажалта үдэр олоһон байна.

Зарим һургуулинууд мал ажал дээрэ һуралсалай-үйлэдбэриин бригадануудые эмхидхэнэ. Гадна һурагшад комбайнер, тракторист, барилгаша, болон малшадай мэргэжэл олоно.

Гэбэшье эдэ бүгэдэ ажабайдалтай һургуулиин холбоо барисаае бэхижүүлхэ ябадал хүсэдөөр хангажа шаданагүй. Һуралсалые ажалтай холбохо талаар түрүү һургуулинуудай ехэ дүй дүршэлые гүнзэгыгөөр шудалха гээшэ арадай гэгээрэлые шэнэдхэн хубилгаха хэрэгтэ туһална.

Һургуулиин һуралсалай материальна базые бэхижүүлгэ тон шухала болоод байна. Энэ талаар республикымнай олониитэ һургуулинуудые, интернадууд болон мастерскойнуудые барилгада туһаламжа үзүүлхэ зэргэтэй. Гэхэ зуура зарим промышленна предприятинууд, колхозууд һургуулида анхарал табинагүй. Саашадаа иимэ байдалые тэсэжэ болохогүй.

Бүгэдэ ниитын һуралсал бэелүүлхэдэ үдэшын, заочно һургуулинууд ехэ үүргэ дүүргэхэ зэргэтэй. Нютагуудтахи партийна, советскэ органууд ажалһаа таһалгарягүй һураха арга боломжо хүдэлмэришэдтэ, колхознигуудта, алба хаагшадта олгохо хэрэгтэ онсо анхарал хандуулха зэргэтэй.

Мүнөө үедэ республика доторнай арадай гэгээрэлэй асуудалнуудые үргэнөөр зүбшэн хэлсэлгэ болојо байна. Ажалшад, түрэлхид, багшанар, бүхы олониитэ һургуулиие шэнэдхэн хубилгаха талаар һанамжа, дурадхалнуудаа оруулна.

Энээнтэй хамта бурят һургуулинуудые хубилгаха тушаа олон һанамжа, дурадхалнууд оруулагдана. Түрэлхи хэлэн дээрэ һуралсалай предмедүүдые зааха тухай, бурят һургуулиин һуралсалай болзор тухай, тэрэшэлэн иимэ һургуулида ямар хэлэнүүдые шудалха тухай асуудалнууд үшөөл шиидхэгдээгүй байһаар. Арадай гэгээрэлэй асуудалнуудые зүбшэн хэлсэлгэ хадаа мүнөө үеын ажабайдалаар табигдаһан асуудалнуудые шиидхэхэдэ туһалха зэргэтэй.

Дунда, дээдэ һургуулинуудые шэнэдхэн хубилгаха ябадал коммунистическэ байгуулалтын асари ехэ зорилгонуудые амжалтатайгаар бэелүүлхэ хэрэгтэ зорюулагдана.

Модошод хүндэтэ нэрэ зэргын түлөө тэмсэнэ

«Коммунистическэ ёһоор ажаллаха, һураха, ажаһууха» гэһэн жэгүүртэ һайхан үгэнүүд үргэн уужам Совет оронойнай заха, хизаар бүхэндэ сахилгаан түргэнөөр таража, эдир залуушуулай зүрхэ сэдьхэлдэ дүлэтэ халуун охи бадаруулба. Энэ гайхамшагта уряае үнэн зүрхэнһөө халуунаар дэмжэжэ, манай Эрын леспромхозой Дардын-Хүлэй модо бэлэдхэлгын пунктын, нүхэр Василий Токаревой хүтэлбэрилдэг оньһожоһон бага комплексно бригадынхид КПСС-эй XXI съезд дээрэ Н. С. Хрущевой хэхэ элидхэлэй тезисүүдтэй танилсаад, ерэхэ долоон жэлдэ Совет ороной ажахые хүгжөөхэ асари ехэ хэрэгтэ хубитаяа оруулхын тула, коммунистическэ ажалай бригадын нэрэ зэргэ олохын түлөө тэмсэхээр шиидээ. Энэ эбтэй еэтэй бригадынхид бүтээсэ ехэтэй, эрхим ажалаараа гансашье өөһэдынгөө пункт соо суурхадаг бэшэ, харин леспромхозойнгоо модошодой бригадануудай дунда түрүү зэргэдэ ябадаг. Жэшээлхэдэ, тус бригадынхид һүүлэй үнгэрһэн таба һарын туршада (июньһээ ноябрь хүрэтэр) модо отололго, таллуулгаар һара бүриингөө түсэб дунда зэргээр 125—200 процент дүүргэдэг байгаа. Бригадир нүхэр Токарев өөрынгөө электромоторые нэгэшье һаадгүйгөөр хүдэлгэжэ, модо отолхо үдэр бүриингөө даабариие хододоо 150—200 процент дүүргэдэг юм. Мүн энэ бригадын гэшүүд, отолһон модо таллуулагшад, залуу трактористнар Анатолий Курочкин, Геннадий Ильичев, модоной гэшүүһэ, шэлбүүһэ арилгадаг басагад Берута, Гигикате гэгшэд баһал шударгы оролдосотойгоор ажаллажа, түсэб даабаряа холо үлүүлэн дүүргэдэг байна.

Эдэнэр мүнөө коммунистическэ ажалай бригадын хүндэтэ нэрэ зэргын түлөө мүрысөөндэ оролсожо, модо отолхо, таллуулха үдэр бүриингөө даабариие бригадаараа 200 процент дүүргэхэ, съездын нээгдэхэ үдэр болотор түсэбһөө гадуур 1 мянган кубометр модо отолжо, таллуулха, хүн бүхэн хэһэн ажалдаа үнэн сэхээр хандажа, бригадынгаа ажалай бүтээсые улам дээшэлүүлхын түлөө тэмсэхэ гэһэн уялгануудые абаа.

—Эдэ уялгануудые абахадаа бидэ өөһэдынгөө ажал хүдэлмэриин, болон ажабайдалай бага ехэшье, хамаг асуудалда коммунистическэ ёһоор хандаха, машина, техникэ, зэмсэгээ эзэн ёһоор, гамтайгаар абажа ябаха, заһабарилгын запчасть, түлишэ шадаал һаа ехээр алмаха, арьбалха гэлсээбди. Тиихэдэ эрдэм мэргэжэлээ дээшэлүүлхэбди. Бригадын гэшүүд мүнөө 6—7 класс һургуулитай һаа, ойрын табан жэлэй туршада булта дунда һургуулитай болохо юм. Тиимэһээ пунктдамнай ерэхэ жэлһээ хожомдонгүй үдэшын дунда һургуули нээхэ тушаа аймагай гэгээрэлэй эмхи зургаанууд шухала хэмжээ абаха бэзэ гэжэ найдагдана. Ажаһууха, амарха сагтаа бэеэ арюун сэбэрээр, жэшээтэ һайнаар, культурнаар абажа ябахаһаа гадна, бидэнэр гансашье хамар дорохёо хараад ябаха бэшэ, бусадай архи ууха, элдэбээр аашалха, хулигаантаха ябадалтай эрид тэмсэхэбди,—гэжэ бригадир нүхэр Токарев хөөрэнэ.

Г. Байбородова, пунктын мастер, комсомолой эхин организациин секретарь.

Заиграй.

***

„Алишье талаараа жэшээ харуулхабди"

Сэлэнгын аймагай «Путь Ильича» колхозой һүнэй-товарна фермын һаалишад аймагайнгаа Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой һаалишадай бэшэгые зүбшэн хэлсээд, коммунистическэ ажалай бригадын нэрэ зэргэтэй болохын түлөө мүрысэхэ гэһэн шиидхэбэри гаргаа. Фермын һаалишад энэ шиидхэбэреэ нэгэн дуугаар һайшааһан байна.

Энэ фермын комсомол-залуушуулай коллектив долоон жэлэй түрүүшын жэлдэ үнеэн бүриһөө 2600 литр һү һааха гэһэн уялга абаа. Энэнь 1958 онойхидо орходоо 400—500 литрээр ехэ болохо юм. Залуу һаалишад партиин XXI съездын нээгдэтэр үнеэн бүриһөө 400 литр һү һааха шиидэбэ.

Фермын залуушуул коммунистическэ мүрысөөндэ оролсохо зуураа, эрдэм мэргэжэлээ үдэр бүри дээшэлүүлхэ, культурнаар ажаһууха, һайнаар ажаллаха, бүхы залуушуулда жэшээ харуулхабди гэжэ тангаригаа үгөө.

Зураг дээрэ: «Путь Ильича» колхозой һүнэй-товарна фермын һаалишад уялгаяа зүбшэн хэлсэжэ байна.

В. Корнаковой фототекст.

11 һарынгаа түсэб үлүүлэн дүүргэе

Партиин ээлжээтэбэшэ XXI съездые ажалай толотомо амжалтаар угтахын түлөө социалистическэ мүрысөөндэ оролсон, Улан-Удын хилээмэнэй комбинадай хүдэлмэришэд, алба хаагшад, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд ехэхэн дэбжэлтэтэйгээр ажаллажа байна. Городойнгоо ажалшадые хилээмэ талханай болон кондитерскэ эдеэ хоолой зүйлнүүдээр гүйсэд хангахын тула эршэмтэйгээр тэмсэжэ, тус комбинадайхид октябриин 1-дэ продукци гаргаха арбан нэгэ һарынгаа түсэб дүүргээд байба. Комбинадай хилээмэ (сухари) хатаадаг цехтэ нүхэд Павлова, Воробьева гэгшэдэй хүтэлбэрилдэг бригадынхид илангаяа һайнаар ажаллажа, халаан бүриингөө даабариие хододоо 140—150 процент дүүргэнэ.

Эндэхид КПСС-эй XXI съездын хүндэлэлдэ дээшэлүүлэгдэһэн уялга абаа һэн. Хэрбээ тус комбинадайхид хилээмэ талха болон кондитерскэ зүйлнүүдые гаргаха жэлэйнгээ түсэбые Советскэ Конституциин һайндэр — декабриин 5 болотор дүүргэхэ уялга абаһан һаа, мүнөө халаан бүхэнэйнгөө хүдэлмэриин сагые саашадань зүбөөр, дүүрэнээр хэрэглэжэ, ажалайнгаа бүтээсые эрид дээшэлүүлэн, түсэбөө декабриин 1 болотор сүм дүүргэхээр шиидэнхэй.

А. Мурашев, комбинадай заводской комитедэй түрүүлэгшын орлогшо.

ХҮДЭЛМЭРИШЭ БҮЛЭ

Үнгын сэсэгүүдэй жэгдэрэн ургаһан үргэн намжаа талын үзэсхэлэн гоё нюрган дээгүүр бүлеэхэн һэбшээн һэр һэрхэн үлеэжэ, үбһэ ногооной үзүүрые эльбэн халюуруулна.

Элдин хонгор энэ дайдые бүрхөөн дун сагаан хонидой хушууран бэлшэжэ, сэсэгэй шэмэтэйе, ногооной һайханиие амтархан зулгаахыень харахадаа, Олиин Үбэрэй отарын эзэдэй оролдосотой бэрхээр ажалладагые таажа мэдэхээр лэ байба.

Эдэ бүгэдые хоёр нюдөөрөө хараад, сэдьхэл бодолойнгоо баяраар дүүрэн билтаржа байхада, тэдэнэй ажал хүдэлмэри, һанал бодол, түхэл шарай, шэнжэ шанарые зураглан харуулха дуран хүрэнэ.

Энэмнай—үргэн Ноёхоной үбсүүн гэжэ тоологдодог Олиин үбэр Обоон Хүнды хоёрой уулзабарида түбхинэһэн, Сэлэнгын аймагай XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой Балданов Юрөөлтын бүхы бүлөөрөө харууһалжа байдаг эрье хонидой отара гээшэ. Тэрээн тухай тобшохоноор хөөрэжэ үргэлжэлэе.

...Олиин үбэрһөө урагшаа нэлэнхы үргэн бэлшээри нэмжынэ. Эндэһээ зүүлжээ харахада, аяар саана нюдэнэй үзүүртэ Хёлго мүрэн сайбалзан ялбана. Тэрэнэй хоёр захаар ургаһан элдэб модоной эшэ жэрбэгэд, жэрбэгэд гээд нэгэ холо, нэгэ ойро, нэгэ үндэр, нэгэ набтар болоһон шэнгеэр зэрлэгээтэн харагдана. Тэндэһээ нааша һүрэг олон үхэр, атар тарган адуун, олон мянган хонидой бэлшэжэ ябахань харагдана. Эдэ бүгэдөөрэн XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой баялиг табан хушуута тарган тобир мал гээшэ...

50 гарамгай наһатай аад, хүнгэн сарюун зангаараа, гартаа модо бариһан нэгэ үбгэжөөлэй Обоон Хүндыһөө нааша бэлшээшэ һүрэг хонидой хойноһоо дахажа ябахань харагдана. Энэмнай колхозой түрүү хонишон Балданов Юрөөлтэ байба. Хододоо хөөрүү, хүхюун байдаг энэ хонишон мүнөөдэр бүришье баяртай, зугаатай... Алтан шаргал наранай элшэ туяагаа сасахада гү, али ая гангын хоншуухан үнэрэй хангалтахада гү? Уржадэрэй Олиин бэлшээриһээ Обоон Хүндын бэлшээри нилээдгүй дээрэ байба гү? Али үглөөдэр Хабшагай бэлшээридэ ошожо адуулха байһандаа тиигээ гү? Үгы даа, хүн түрэлтэнэй ерээдүйн гэгээн гэрэлтэ байдал — коммунизм байгуулха хэрэгтэ хубитаяа шадаал һаа ехээр оруулхын тула шармайн оролдон, ажаллажа байхадаа тиигэнгүй яахаб!

Юрөөлтэ хүгшэнтээ, хүбүүнтээ, бэритээ хамта 900 толгой хонидые тамир шадал һайнтайгаар, гарза хоролтодо оруулангүй үбэлжүүлэн, колхозойнгоо этигэл найдабариие эрхимээр харюулна. Тэрэнэй отарынхид мүнөө жэлдэ хонин бүриһөө 4,5 килограмм нооһо хайшалаа.

Иимэ дүн өөрөө ерээгүй ааб даа. Хэжэ байһан ажалдаа харюусалгатайгаар хандаһан, шэнэ арга хэрэглэһэнэй ашаар туйлагдаһаниинь элитэ гэжэ нүхэр Балданов хөөрэнэ.

—Юрэдөө ямаршье үбэл болојо магадгүй. Түбхын түрүүндэ хонидтоо бардам хүрэхэ үбһэ тэжээл бэлдэдэгбди. Хонидойнгоо нооһоной шанар һайжаруулхын тула шармайн оролдогдоно. Хонидоо хушалтагүй хашаанда байлганабди. Энэнэй һайниие хүн бүхэн мэдэхэ юм ааб даа,—гээд Юрөөлтэ энеэбхилнэ. Өөһэдынгөө хүсөөр бэлдэһэн үбһэ тэжээлнай мүнөө жэл бардам хүрэхэл байха даа,—гэнэ.

Үдэшэ оройхон хонидоо гэр тээшэнь тууба. Дулма хүгшэн Люба хоёрой мүнөөдэр хэһэн ажал ехэ даа. Хэды олон тэргэ хохир гаргажа тараагаа гээшэб! Хонидой байрын, үбһэнэй хорёогой хог бог сэбэрлэдэг, хонидоо тоолоҗо, хашаадаа оруулалсадаг байна бшуу.

Иигэжэ ажалша бүлын нэгэ үдэр дүүрэбэ. Бэшэшье үдэрнүүд эгээл иимэшүүгээр үнгэржэл байдаг. Анани үглөөгүүр эртэ колхозой түб тосхон ошоһон аад, ехэл баяртай ерэбэ. Гурбан кварталай мүнгэ абаа ха. Энэ бүлынхидэй ажалта үдэртэнь 10 мянган түхэриг хүртөө гэлсэнэ.

Мүнөө тус колхоз ажалта үдэр бүхэнэй 6 түхэриг үгөө, жэлэй дүүрэхэдэ 9 түхэриг хубаахаар хараална.

— Колхозоо бүри ехээр баяжуулхын тула оролдожо байхада, али тухай урматайб! Колхознай баян даа — 25 мянган хонитой. Мүнөө жэл гансахан хонин ажалһаа 1 миллион 400 мянган түхэриг олзо ороо,—гэжэ Юрөөлтэ үбгэн баяртайгаар хөөрэнэ.

Р. Цыдыпов.

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИСТИЧЕСКЭ ПАРТИИН ЦЕНТРАЛЬНА КОМИТЕДЬЭЭ, СССР-ЭЙ ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЬЭЭ, СССР-ЭЙ МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЬЭЭ

Партийна болон гүрэнэй гайхамшагта ажал-ябуулагша, Болгарин коммунистическэ партиин Центральна Комитедэй Политбюрогой гэшүүн, Болгариин Арадай Республикын Арадай Суглаанай Президиумэй Түрүүлэгшэ, Советскэ Союзай үнэн сэхэ хани нүхэр Георгий Дамяновай ноябриин 27-до Софида наһа бараһан тухай Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин Центральна Комитет, СССР-эй Верховно Соведэй Президиум болон ССР Союзай Министрнүүдэй Совет Советскэ Союзай ажалшадта гүнзэгы ехэ гашуудалтайгаар мэдээсэнэ.

Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин Центральна Комитет. **СССР-эй Верховно Соведэй Президиум.** **СССР-эй Министрнүүдэй Совет.**

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ

Советскэ худалдаа наймаа хүгжөөхэ талаар союзна республиканудые саашадаа бүри ехэ эрхэтэй болгохо, тэдэнэй үүргые дээшэлүүлхэ зорилгоор СССР-эй Верховно Соведэй Президиум СССР-эй Худалдаа наймаанай союзно-республиканска министерствые болюулба. СССР-эй Верховно Соведэй Президиум СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй зууршалгаар СССР-эй Талха хилээмэнэй продуктнуудай министерствые болюулаад, Талха хилээмэнэй продуктнуудые эрхилхэ СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Гүрэнэй комитет байгуулаа.

Талха хилээмэнэй продуктнуудые эрхилхэ СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Гүрэнэй комитедэй түрүүлэгшээр—СССР-эй министрээр нүхэр **Л. Р. Корниец** томилогдоо.

БОЛГАРИИН КОММУНИСТИЧЕСКЭ ПАРТИИН ЦЕНТРАЛЬНА КОМИТЕДТЭ, БОЛГАРИИН АРАДАЙ РЕСПУБЛИКЫН АРАДАЙ СУГЛААНАЙ ПРЕЗИДИУМДЭ, БОЛГАРИИН АРАДАЙ РЕСПУБЛИКЫН МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДТЭ

Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин Центральна Комитет, СССР-эй Верховно Соведэй Президиум, ССР Союзай Министрнүүдэй Совет хадаа Болгариин арадай үнэн сэхэ хүбүүн, партийна болон гүрэнэй элитэ ехэ ажал-ябуулагша, Болгариин Арадай Республикын Арадай Суглаанай Президиумэй Түрүүлэгшэ, Болгариин коммунистическэ партиин ЦК-гэй Политбюрогой гэшүүн нүхэр Георгий Дамяновай наһа бараһанда гүнзэгы ехээр гашуудаха зуураа, иимэ ехэ гээгдэлэй болоһые шаналжа байһанаа манай ороной бүхы ажалшадай зүгһөө мэдүүлнэ.

Георгий Дамянов наһа баража, Болгариин коммунистнууд, Болгариин бүхы арад Болгариин болон уласхоорондын коммунистическэ хүдэлөөнэй шалгарһан үнинэй тэмсэлые, хэлбэришэгүй марксист-ленинецые, Болгарида социалистическэ байгуулалтын элитэ ехэ эмхидхэгшэдэй нэгые, арадтаа үнэн сэхээр алба хэхэ хэрэгтэ бүхы ами наһаяа зорюулһан хүниие алдаба.

Советскэ Союзай шалгагдамал хани, пролетарска интернационализмын үзэл сурталые хэлбэришэгүйгөөр баримталдаг Георгий Дамянов Болгариин болон Советскэ Союзай арадуудай хоорондохи аха дүүгэй хани барисаа бэхижүүлхын түлөө эсэшэ сусашагүйгөөр тэмсэдэг һэн.

Хамтын тэмсэлэй талаар хани нүхэр Георгий Дамяновай арюун һайхан образые манай ороной арадууд олон жэлнүүдтэ мартахагүй.

Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин Центральна Комитет.
СССР-эй Верховно Соведэй Президиум.
ССР Союзай Министрнүүдэй Совет.

Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин XXI съездые угтуулан

„1959—1965 онуудта СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ даабарита тоонууд тухай“ нүхэр Н. С. Хрущевой хэхэ элидхэлэй тезисүүдые съездын урда тээ зүбшэн хэлсэлгэ

* *

Партийна эдэбхитэдэй суглаануудhаа

Заиграйн аймаг

Эндэ аймагай партийна эдэбхитэдэй суглаан боложо үнгэрөө. «Партиин ЦК-гэй ноябриин Пленумэй дүнгүүд тухай» КПСС-эй айкомой секретарь нүхэр Дейнеко элидхэл хээ.

Хандагатайн леспромхозой хүдэлмэришэдэй комитедэй түрүүлэгшэ нүхэр Деркачев ингэжэ хэлэбэ:

—Заиграйн аймагта модо бэлэдхэдэг, тэрэниие болбосоруулдаг предприятинууд яhала олон гээшэ. Жэшээлхэдэ, эндэмнай аяар табан леспромхоз, нэгэ ехэ лесокомбинат хүдэлнэ. Тиимэhээ **ерэхэ долоон жэлдэ модоной тайрадаhа, хаядаhа болбосоруулжа, промышленностьда хэрэгтэй элдэб продукци, тэжээлэй дрожжи гэхэ мэтые бүтээн гаргаха ямар нэгэн химическэ завод аймагта барихаар хараалбал таарамжатай.**

—Манай аймагта барилгын тусхай доломит шулуу абадаг хоёр предприяти бии. Нэгэниинь манай комбинадай мэдэлдэ, нүгөөдэнь Читын областиин Петровско-Забайкальска металлургическа заводто мэдэлтэй. **Хэрбээ энэ хоёр карьерые (шулуу малтадаг газар) нэгэдхээ hаа, тэдэнэй үйлэдбэриин гаргаша химдарха, тэрэнэй хоорондо гарадаг арсалдаан усадхагдаха, ажалайншье бүтээсэ дээшэлхэ байгаа. Тиихэдэ Улан-Удын ПВЗ-гэй модо бэлэдхэлгын Заиграйдахи участогые манай комбинадтай нэгэдхэбэл зохистой гэхээр. Мухар-Тала гэжэ газарта hая олдоhон перлит гэжэ барилгын шулуу малтажа, болбосоруулха түхеэрэлгэ 1959 онhоо хэжэ эхилхэ шухала,**—гэжэ барилгын материалнуудые хэдэг комбинадай главна инженер нүхэр Самисов мэдүүлнэ.

—Аймагта түмэр харгын шпала ехээр хюрөөдэгдэдэг болонхой. Теэд мүнөө болотор эндэмнай **шэнэ шпалада тусхай тоhо шэнгээжэ, шанаржуулха заводой үгы дээрэhээ бүхы шпалаяа аяар Красноярскын заводто абаашаха баатай болонобди. Ерэхэ долоон жэлдэ тиимэ тусхай завод манай комбинат шадар бариха саг тулаа,**—гэжэ Онохойн модоной комбинадай директор нүхэр Панюшин hанамжаяа хэлээ.

Железнодорожно район

Долоон жэл соо оронойнгоо арадай ажахые хүгжөөхэ даабарита тоонуудые партийна эдэбхитэд бүримүhэн hайшааха зуураа, хэрэглэгдээгүй арга боломжонууд, дутуу дунданууд тухайгаа хөөрэлдэбэ, hанамжа, дурадхалнуудаа хэлэбэ.

Алба захиргаанай аппарадые саашадаа хороожо үргэлжэлүүлхэ шухала байhан тухай ПВЗ-гэй начальник нүхэр Будко хэлээ.

— Бидэнэр хэдэн үлүү таhагуудые үгы болгожо, алба захиргаанайнгаа хүдэлмэрилэгшэдые үсөөрүүлhэнэй ашаар миллион 200 мянган түхэригэй алмалта хээбди. Саашадаа хүдэлмэреэ үшөө сомор, гаргаша багатай болгохо зорилготой бди.

— Орон доторнай хаа хаанагүй коммунистическэ ажалай бригаданууд байгуулагдажа байна. Мүн бидэнэршье иимэ бригадын хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө мүрысөөндэ оролсобобди, — гэжэ машинист нүхэр Помазкин хэлэбэ. — **Гансашье эрхимээр ажаллаад байхадаа коммунизмда түргэнөөр ороход бэшэ, мүн эрдэм ухаагаа, культураяа дээшэлүүлхэ хэрэгтэй.** Өөрынгөөшье, нүхэдэйнгөөшье эрдэм ухаае, культурые дээшэлүүлхын түлөө тэмсэхыетнай уряалнаб.

Советскэ район

Эндэ партийна эдэбхитэдэй суглаан болоо. Тэндэ КПСС-эй ЦК-гэй ноябриин Пленумэй шиидхэбэри зүбшэн хэлсэгдээд, тон ехэ дэбжэлтэтэйгээр hайшаан дэмжэгдэбэ. Үгэ хэлэhэн олон хүнүүд долоон жэлэй түсэб тушаа өөhэдынгөө дурадхалнуудые оруулаа.

Судна бүтээлгын заводой фабзавкомой түрүүлэгшэ нүхэр Кауфман үгэ хэлэхэдээ, хүдэлмэришэдтэ ажалай hайн эрхэ байдал байгуулха асуудал тушаа тогтобо.

Хүдэлмэришэдэй бэеэ угаадаг, хубсаhаяа үлгэдэг, мүн бусад ниитэ хэрэглэмжын байрануудые республикын завод, фабрика бүхэндэ барижа үгэбэл ехэ hайн байна, — гэжэ тэрэ дурадхаба. — **Иимэ зорилгоор ерэхэ долоон жэл соо горьтойхон хэмжээнэй мүнгэ hомолхо шухала.**

Бурпромсоведэй түрүүлэгшые орлогшо нүхэр Еремин **Улан-Удэ городто, мүн республикын бусад городууд болон хүдэлмэришэдэй тосхонуудта ажаhуудалай хэрэгсэлнүүдые бүтээн гаргадаг комбинадуудые олошоруулха тухай hанамжа** оруулаа.

Үгэ хэлэhэн багшанар Теплов, Бурдуковская, Краснощеков болон бусад hургуулиин асуудалнууд тухай хэлээ. Тиихэдээ **Улан-Удэ городто hургуулиин район хоорондын hуралсалай мастерской байгуулбал hайн, мүн үхибүүдэй театр бии болгохо хэрэгтэй гэжэ дурадхаба.**

„Ерэхэ долоон жэл соо колхоз, совхоз бүхэнэй үйлэдбэриин hалбаринуудай шэглэл тодорхойлдог, тэдэниие hайнаар тааруулан хүгжөөдэг, ажахыгаа эрхилэлгын шухалын шухала хуби болодог зүб севообородуудые байгуулха, газараа зүбөөр элдүүрилхэ, хүдөө ажахын бүхы ургамалнуудые сортовой үрэhэ хүрэнгөөр тариха шухала“.

(КПСС-эй XXI съезд дээрэ нүхэр Н. С. Хрущевой хэхэ элидхэлэй тезисүүдhээ).

Арад зоноо оёмол хубсаhаар хүсэд хангая

Улан-Удэдэ оёдолой томо фабрика бариха. Оёдолой предприятинуудые элдэб машинаар хангаха, ажалыень мэргэжүүлхэ. Үхибүүдэй хубсаhа ехээр оёдог болохо.

Ерээдүйн долоон жэлэй туршада арад зониие элдэб оёмол хубсаhаар хүсэд хангадаг болохын тула оёдолой промышленностиин предприятинуудые элдэб машина, хэрэгсэлнүүдээр хүсэд хангаха, үйлэдбэриин технологиие саашадань нарижуулан hайжаруулха, ажалайнь эмхидхэлые гуримшуулха шухала байна.

Һүүлшын жэлнүүдэй туршада оёдолой промышленностиин предприятинуудта зорюулагдан бүтээсэ ехэтэй орёо оньhон машинанууд, элдэб түхеэрэлгэнүүд бүтээн гаргагдаа. Гэхэ зуура иимэ машинануудаар оёдолой предприятинууд үшөөл дутамагаар хангагдажа байhаар. Жэшээнь, Улан-Удын оёдолой фабрикада хэгдэдэг ажалайнь аяар 27 процентнь гараар бүтээгдэнэ.

Бурядай АССР-эй оёдолой предприятинуудта мүнөө болотор шэнэ түхеэрэлгэнүүд эльгээгдэнэгүй. Энээнэй түлөө РСФСР-эй Госплан сэхэ зэмэтэй байна. Манай оёдолой фабрика hүүлшын хоёр жэлэй турша соо шагтын нүхэ гаргаха, шагта хадаха, мүн бусадшье тусхай машина, түхеэрэлгэнүүдые оройдоошье абаагүй.

Ажалай бүтээсын улам дээшэлхэдэ оёмол хубсаhанай ехээр гаргагдадаг болохо байhаниинь мэдээжэ. Тиимэhээ гараар хэгдэдэг ажалые оньhожоруулха шухала байна.

Ороной Зүүн зүгэй нютагай мэдэлэй оёдолой предприятинуудые элдэб тусхай машина, түхеэрэлгээр хангаха, тэдэ предприятинуудай хуушан түхеэрэлгэнүүдые шэнэ түхеэрэлгэнүүдээр hэлгэхэ тухай асуудал долоон жэлэй түсэб дотор хараалха шухала байна.

Мүнөө үедэ республикадамнай бии байгаа оёдолой предприятинууд арад зондо, мүн Бурядай совнархозой предприятинуудай хүдэлмэришэдэй үмдэхэ хүбэнтэй хубсаhа, тэрэшэлэн ажалда үмдэхэ тусхай хубсаhа хүсэд хүрэхөөр гаргажа шаданагүй. Хэдэ хэдэн шэнэ предприятинуудай байгуулагдажа, хүдэлмэришэдэй улам олошоржо байhан тула ажалда үмдэхэ хубсаhа ехээр оёхо шухала болоод байна.

Иимэ зорилгоор ойрын жэлдэ Улан-Удэ городто оёдолой томо фабрика бариха асуудалые долоон жэлэй түсэб дотор хараалха шухала. Баригдаhан энэ предприяти Улан-Удын сэмбын фабрикын гаргаhан материалаар хангагдаха бэзэ гэжэ бидэнэр hананабди. Шэнэ фабрикын баригдаад байхада, мүнөөнэй оёдолой фабрика хүбэнтэй хубсаhа, мүн ажалда үмдэхэ тусхай хубсаhа оёхо аргатай болохо.

Мүнөө бии байгаа предприятинуудай үйлэдбэриин талмайе зүбөөр ашаглабал, оёмол хубсаhа бүри ехээр гаргаха арга бии байна. Хүнүүдэй захилаар оёдог мастерскойнууд манай фабрикада бии юм. Эдэ мастерскойнууд үйлэдбэриимнай талмайн аяар 35 процентыень эзэлдэг байбашье, фабрикымнай оёдог хубсаhанай оройдоол 5 процентыень гаргана. Эдэ мастерскойнуудые бидэнэр 1959 ондо үгы хэжэ, hууридань оёдолой 28 машина тодхохоор хараалнабди. **Энэ хэмжээ-ябуулгын бэелүүлэгдээд байхада, манай фабрика продукци бүтээн гаргалгаяа 2 миллион түхэригөөр дээшэлүүлхэ, үхибүүдэй хубсаhа оёдог болохо юм.**

1959—1960 оной туршада зарим участогуудаа шэнэдхэн хубилгажа, оёдолой 12 машина нэмэжэ табиха түсэбтэйбди. Энэ асуудалые шиидхээд байхадамнай продукци бүтээн гаргалга 1 миллион түхэригөөр дээшэлхэ юм.

Предприятинуудай ажалые мэргэжүүлэн hайжаруулха гээшэ ажалай бүтээсые дээшэлүүлгэдэ угаа ехэ удхашанартай байна. Манай республикын нютагай мэдэлэй оёдолой предприятинуудай ажал үшөөл мэргэжүүлэгдээгүй байhаар. **1959 ондо манай республикын нютагай промышленностиин оёдолой предприятинуудай ажал мэргэжүүлэгдэхэ зэргэтэй.** Республикын оёдолой предприятинуудай ажалай мэргэжүүлэгдээд байхада, арад зондо хэрэгтэй оёмол хубсаhан бүри ехээр гаргагдадаг болохо.

Е. Ширапов, Улан-Удын оёдолой фабрикын директор.

СССР-эй правительство Японой правительствотай нотонуудые абалсаба

Хитадай Арадай Республикада эсэргүү хархис ябуулгаяа бэелүүлхэдээ США-гэй зэбсэгтэ хүсэнүүдэй зүгhөө Японой газар дайдые ашаглажа байhан тухай мэдээсэл тушаа Советскэ правительствын шэнэ нотые СССР-hээ Японидо байдаг посол Н. Т. Федоренко Японой гадаадын хэрэгүүдэй министр А. Фудзиямада ноябриин 27-до барюулба. Энэ советскэ ното СССР-hээ Токиодо байдаг посольстводо октябриин 2-то үгтэhэн Японой МИД-эй нотодо харюу болоно. Энэ асуудалаар Советскэ правительствын түрүүшын нотые СССР-hээ Японидо байдаг посольство Японой гадаадын хэрэгүүдэй министерстводэ сентябриин 16-да барюулhан байгаа.

Япониhоо абтаhан мэдээсэлнүүдhээ харахада Японидохи американска сэрэгэй базанууд Хитадта эсэргүү хархис зорилгоор ашаглагдажа үргэлжэлhөөр гэжэ СССР-эй посольствын ноябриин 27-ной ното дотор заагдана. Тусхайлбал, американска сэрэгүүд, сэрэгэй техникэ, дайнай хэрэгсэлнүүд американска гарнизонуудта зорюулагдан Тайвань худар эльгээгдэжэ үргэлжэлhөөр. Япони өөрөө өөрыгөө дайнда хабаадуулан, түбхын түрүүн тэрээнэй бүхы хүшэр хүндэ хойшолонгуудта өөрыгөө тохёолдуулжа болохо байна гэжэ ното дотор онсолон тэмдэглэгдэнэ.

Хитадай Арадай Республикада эсэргүүгээр США-гэй хэжэ байhан ябуулгые зүбтүүлхэ эрмэлзэлгэ Японой гадаадын хэрэгүүдэй министерствын ното дотор харюулагдаhаниинь ойлгогдосогүй байна гэжэ советскэ ното дотор хэлэгдэнэ. Японско тала хадаа энэ асуудалай талаар США-гэй гадаадын политикые хүтэлбэрилэгшэдэй хэлэдэг юумые үнэндөө дабтана.

Японско ното дотор Хитадай Арадай Республика тушаа хэлэгдэhэн ямаршье эшэ үндэhэгүй зэмэлэлгэ тушаа хэлэхэ зуураа, Советскэ правительство хэтэ заяанhаа хойшо Хитадай газар дайда байhан Тайвань, Пэнхуледао болон эрье шадархи аралнуудые чанкайшистнуудhаа сүлөөлхэ гээшэ хитад арадай дотоодын хэрэг болоно, энэ хэрэгтэ хэншье хамаархэ эрхэгүй гэжэ өөрынгөө ното дотор hануулна. Хитадта эсэргүү эзэрхэг түримхэй ябуулга хэжэ, тэрээнэй дотоодын хэрэгтэ США-гэй оролсожо байhан ябадал лэ энэ районто аюултай байдал бии болгоо, энэнь эб найрамдалай хэрэгтэ ехэ хойшолон тохёолдуулжа болохо байна.

КНР-тэ эсэргүү хархис ябуулгадаа Японой газар дайдые США-гэй зэбсэгтэ хүсэнүүдэй ашаглажа байhан ябадал эб найрамдалай хэрэгтэ, мүн Японидо өөртэнь ехэ хойшолонтой байха болоно гэжэ Советскэ правительство Японско правительствын анхаралые дахинаа хандуулаад, эзэрхэг түримхэй зорилгодо японско газар дайдын ашаглагдахагүй тушаа зохихо хэмжээ абахыень Японско правительствые уряалба.

(ТАСС).

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

Яруунa юундэ гээгдэнэб?

(Аймагай партийна конференциhээ)

Ажахынгаа гол hалбари—мал ажал хүгжөөхэ түсэбөө аймагай колхозууд ноябриин 1-дэ: эбэртэ бодо малаар—93,7, тэрэ тоодо, үнеэдээр—85,9, хонидоор—85,9 процент дүүргээд байгаа. Малhаа ашаг шэмэ абаха уялгашье муугаар дүүргэгдэнэ.

Энэ ямар шалтагаантайл?

Аймагай партийна, советскэ, хүдөө ажахын органуудай зүгhөө хүтэлбэри hула, арга боломжонууд хүсэдөөр хэрэглэгдэнэгүй гэжэ сэхэ хэлэхэ хэрэгтэй.

Ажалаа эмхи гуримгүйгөөр ябуулдаг, мал ажалай шухала хүдэлмэринүүдтэ харюусалгагүйгөөр хандадаг байhанай гэмээр мүнөө жэлдэ ехэ малай хахадынь шахуу hубайраа. Малые ороондо оруулха тухай асуудал аймгүйсэдкомой заседани дээрэшье, партиин айкомой бюро дээрэшье хэдэ дахин хэлсэгдэжэ байдаг юм. Теэд үбэл эртэ хурьгалуулхаар хонидые зундаа ороондо оруулха түсэб оройдоол хахадлаад орхигдошоо, хонидой намарайшье ороон муугаар үнгэрөө.

Ехэ малай hубайрhанhаа боложо түл үсөөнөөр абтахаhаа гадна, үбэл, хабартаа мал хэдэн зуугаараа үхэнэ.

Юундэ малтнай үдэнэгүйб, ашаг шэмэ багаар абтанаб гэжэ асуухада, үбhэ тэжээл дуталдана гэжэл аймагай партийна, советскэ хүтэлбэрилхы нүхэд харюусадаг. Гэтэр. Яруунын аймаг республика дотороо сабшалангуудайнгаа газараар бултанhаа үлүү, үбhэ, зелёнко хамагhаа ехээр бэлдэжэ абаха аргатай. Эндэ сабшалангуудай газар шииг намагтай тула ехэнхидээ гандаха гэжэ байдаггүй. Хэрбээ сабшалангаа hайжаруулха талаар бага сага хүдэлмэри хээ hаа, эндэ жэлдээ 400—500 мянган центнер эрхим шанартай үбhэ хуряажа болохоор юм. Энэ үбhэн Яруунын мүнөө байгааша малые садхаагаад байхаhаа гадна, хүршэ аймагуудай колхозуудта үгэлсэжэ, туhалалсажа байхаар. Теэд сабшалан hайжаруулха хүдэлмэри колхозуудташье, совхоздошье мүртэйгөөр ябуулагданагүй.

Яруунын колхозууд малhаа ашаг шэмэ абалгаяа доошолуулжа байхай. Үнгэрэгшэ жэлэйхидэ орходоо энэ жэлэй 10 hара соо үнеэн бүриhөө hү haалга 164 килограммаар хорошоо. Мяха абаха, ноohо хайшалха түсэбөө колхозууд, мүн совхоз дүүргээгүй.

Партиин айкомой хүтэлбэридэхэ дутагдалнууд hая үнгэрhэн конференци дээрэ шангаар шүүмжэлэгдээ. Партиин айком колхозуудай, совхозой хүтэлбэрилэгшэдтэ шанга эрилтэ табинагүй, дутуу дунданууд тай эбсэнэ гэжэ делегадууд тон зүб шүүмжэлээ. Олон хүн үгэ хэлэхэдээ, КПСС-эй айком, аймгүйсэдком кадрнуудтайгаа саг үргэлжэ хүдэлмэри ябуулнагүй гэбэ.

—Хүдөө ажахын мэргэжэлтэдтэ партиин айкомшье, аймгүйсэдкомшье хүсэд анхаралаа табинагүй, тэдэндэ туhалнагүй, хүдэлмэриень обёорногүй,— гэжэ «Улаан-Туяа» колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Жанчипов хэлэбэ. Тэдээнтэй хэншье ямар нэгэн асуудалаар зүбшэдэггүй, тэдэнэй урда эрилтэ табидаггүй. Олонхи мэргэжэлтэд миин дурандаа орхигдошоо. Энэ ушарhаа мэргэжэлтэд эдэбхи үүсхэл багатайгаар ажаллажа, гол шухала асуудалнуудаа обёорногүй, жэжэ божо хүдэлмэринүүдээр hамаарна.

Хэрбээ оролдолго гаргаа hаа, сабшалан hайжаруулха, ороohо таряанай, тэжээлэй ургамалнуудай ургаса дээшэлүүлхэ, түрүү дүй дүршэл болон наукын туйлалтануудые нэбтэрүүлхэ талаар үндэhэн шухала асуудалнуудые шиидхээ hаа, Яруунын аймаг республика дотороо түрүү зэргэдэ гараха гүйсэд арга боломжотой.

**

Конференциин hүүлээр эмхидхэлэй пленум боложо, партиин айкомой нэгэдэхи секретаряар нүхэр **Д. Т. Раднаев**, секретарьнуудаар нүхэд **П. М. Павлов, А. В. Баяндуев** hунгагдаа.

К. Маланов, Н. Сордохонов.

Борьёогой талада хони үсхэбэрилхэдэ таарамжатай

Эдэ үдэрнүүдтэ манай ороной ажалшад партиин XXI съезд дээрэ нүхэр Н. С. Хрущевой хэхэ элидхэлэй тезисүүдтэй танилсажа, ойрын долоон жэл соо оронойнгоо арадай ажахые, эрдэм наука болон соёл культурые хүгжөөхэ талаар табигдажа байhан асари ехэ түсэбүүдые эдэбхитэйгээр зүбшэн хэлсэжэ байна.

«1959—1965 онуудта СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ даабарита тоонуудые» Зэдын аймагай ажалшад, бүхы совет арадтаяа хамта, коммунизм байгуулха программамнай гэжэ тоолон, бүримүhэн hайшаана.

Һүүлэй жэлнүүдтэ парти, правительствын шухала удхашанартай хэдэ хэдэн хэмжэнүүдые абаhанайнь ашаар ороной хүдөө ажахые хүгжөөлгэдэ ехэ амжалта туйлагдаа. Энээниие манай Зэдын аймагай жэшээ дээрэhээ хаража болоно.

Партиин XX съездhээ хойшо тиимэ ехэ саг үнгэрөөгүйшье hаань, хоёр дахин ехэ hү hаагдадаг болоо, колхозуудай мүнгэн олзо гурба дахин шахуу дээшэлээ. 1954 онhоо эхилжэ Борьёогой үргэн элдин талада шэнэ газар хэдэ мянган гектараар элдүүрилжэ, ашаглажа захалhанай ашаар лэ иимэ амжалта туйлагдаа гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Манай аймагта хамтадаа табяад мянган гектар шэнэ газар ашаглагдаба.

Мүнөө табигдажа байгаа долоон жэлэй шэнэ түсэб соо хүдөө ажахын урда ехэ зорилгонууд табигдана. Энэ зорилгые хараадаа абажа, Зэдын аймагай хүдөө ажахын саашадаа хүгжэхэ арга боломжонууд тухай хэлэхэдэ иимэ байна. Ерэхэ долоон жэлэй туршада ажахынгаа гол hалбари—мал ажалда онсо анхарал хандуулагдаха. Илангаяа хонин ажал хүгжөөлгөөр ехэ хүдэлмэри хэгдэхэ ёhотой, Юуб гэхэдэ манай Борьёогой үргэн элдин тала дайдада хонидые олоор үсхэбэрилхэдэ эгээл таарамжатай бшуу. Долоон жэлэй эсэс багта аймагайнгаа колхозуудай хонидой тоо толгойе 280—300 мянган толгойдо хүргэжэ болохо гэжэ тоолонобди. Тиихэдэ энэ жэлэйхидэ орходоо хонидой тоо толгой хоёр дахин шахуугаар олошорхо. Хони үсхэбэрилхэ арга боломжо ехэтэй, тусхайлбал, бэлшээриин газараар элбэг колхозуудта хонидой тоо толгой үлэмжэ ехээр олошоруулагдаха зэргэтэй. Жэшээлхэдэ, «Коммунизм» колхоз 45—50 мянган, «Эрдэм» колхоз — 35—40, «Октябрь» колхоз 25—30 мянган хонитой байжа шадаха юм. Хонидой тоо толгойе олошоруулхатай хамта, үүлтэрыень hайжаруулха талаар ехэ хүдэлмэри ябуулагдаха ёhотой. Хоёр жэлэй саада тээ манай аймагта абтадаг ноohоной хахадынь лэ нарин, нарибтар байдаг hэн. Харин мүнөө абадаг ноohоноймнай 80 процентнь нарин, нарибтар байдаг болоо. Нютагай үүлтэрэй хонидые нарин ноohотой эрхим үүлтэрэй хусануудай үрөөр ороондо оруулдаг болоhоной ашаар энэ амжалта туйлагдаа.

Тиибэшье хонидой үүлтэр hайжаруулха хүдэлмэри саашадаа бүри hайнаар ябуулагдаха ёhотой. Ерэхэ долоон жэлэй туршада малай үүлтэр hайжаруулгын хүдэлмэриие жэшээтэ hайнаар ябуулха ёhотойбди. Ажабайдалнай, урдаа табижа байhан зорилгонууднай иимэ эрилтэ табина. Саашадаа ондоо үүлтэрэй хусануудые асаржа, хонидойнгоо үүлтэрые hайжаруулха бэшэ, эндээ өөhэдын нарин ноohотой hайн хусануудые түлжүүлжэ, хэрэглэдэг болохо ёhотойбди. Нютагайнгаа эрхэ байдалда таараhан үүлтэрэй нарин ноohотой хусануудые өөhэдтөө түлжүүлжэ байхамнай шухала болоо. Ондоогоор хэлэхэдэ, эндээ гараhан эгээ эрхим hайн эрэ хурьгадые томо болгожо, hүрэгтөө табидаг болохо ёhотойбди. Тэдэ хусанууд ноohо ехэтэй, бэеэр томо байхаhаа гадна, нютагайнгаа шэмэрүүн хүйтэн уларилда таараhан байха ёhотой. Тиин энэ долоон жэл соо имагтал нарин, нарибтар ноohо гүрэндөө тушаадаг болохо хэрэгтэй. Эдэ жэлнүүдтэ аймагай колхозуудта хонин бүриhөө дунда зэргээр 3,5 килограмм ноohо хайшалдаг болохо зорилго табигдана. Зарим колхозууд хонин бүриhөө 4 килограмм, үшөө ехэшье ноohо хайшалхын түлөө тэмсэхэ аргатай.

Долоон жэлэй туршада hүнэй, мяханай мал олоор үсхэбэрилэгдэхэ ёhотой. Долоон жэлэй hүүл багта мүнөөнэйхидэ орходоо эбэртэ бодо малай тоо толгой 1,4 дахин олошоруулагдажа, 14,5 мянган толгойдо хүргэгдэхэ байна. Эдэ жэлнүүдтэ хоёр дахин шахуу ехэ hү hаадаг болохо зорилго урдаа табинабди.

Үнеэдэй үүлтэрые hайжаруулха талаар баhал горьтой хүдэлмэри хэгдэхээр хараалагдана. Искусственна урэжүүлгын станцинуудаар дамжуулан, ондоо нютагуудhаа эрхим үүлтэрэй бухануудай үрэ асаруулжа, үнеэдээ гол түлэб искусственаар ороондо оруулдаг болохо ёhотойбди. Һү ехэтэй үнеэдээ олошоруулхатаяа хамта, мүн мяхалиг мал олоор үсхэбэрилдэг болохо ёhотойбди. Долоон жэлэй дүүрэтэр 1,5—2 мянган үнеэдые hаангүйгөөр, миил тугалдань хүхүүлээд ябуулдаг болохобди. Эхынгээ hү дураараа, садатараа хүхөөд ябаhан тугалнууд бэе hайнтайгаар, түргэнөөр томо болохо байhаниинь мэдээжэ. Гахай олоор үсхэбэрилдэг болобол мяха абалгаяа горьтойхоноор дээшэлүүлхэ байнабди. Эдэ жэлнүүдтэ 3 дахин ехэ гахайн мяха абадаг болохоор хараалагдана.

Малай ашаг шэмэ иимээр дээшэлхэ гэбэл: мяха абалга мүнөө жэлэйхидэ орходоо 3 дахин шахуугаар дээшэлжэ, 40—45 мянган центнер, hү hаалга 2,7 дахин дээшэлжэ, 90—100 мянган центнер, үндэгэ абалга 8 дахин дээшэлжэ, 700 мянган үндэгэн, ноohо хайшалалга 2,2 дахин дээшэлжэ, 7 мянган центнер абтадаг болохо.

Энэ зорилго дүүргэхын түлөө, тон түрүүндэ, малдаа тэжээл ехээр бэлдэдэг болохо ёhотойбди. Саашадаа тэжээлэй ургамалнуудые, илангаяа шэмэ ехэтэй ургамалнуудые ехээр таржа, hайнаар ургуулдаг болохомнай шухала. Эдэ жэлнүүдтэ газар элдүүриин зүб севооборот эрхилдэг болохо зэргэтэйбди. Уhалууриин шэнэ hубагуудые татажа, хуушануудаа hэльбэн заhажа, уhалагдадаг газарнууднай үргэдхэгдэхэ, газарай хүрьhэн hайнаар үтэгжүүлэгдэдэг болохо ёhотой. Сабшалангай, бэлшээриин газарнуудай ургаса дээшэлүүлхэ талаар ехэ хүдэлмэри хэхээр болоо. Ойрын жэлнүүдтэ уhагүй холын бэлшээринүүдтэ худагуудые малтаха хэрэгтэй.

Кукуруза тарижа hайнаар ургуулха хэрэгтэ онсо анхарал хандуулагдаха юм. Эгээл ехээр дараhан 1957 оноЙхидо орходоо (20 мянган центнер) 3—4 дахин ехэ силос дарадаг болохо зорилго табигдана.

Малаа түргэнөөр үсхэжэ захалха зуураа, дулаан, hайн байрануудые олоор бариха байнабди. Долоон жэлэй туршада аймагай колхозуудта хонидой 100 гаран байра, 20-hоо үсөөн бэшэ үхэрэй байра бариха хэрэгтэй. Малай байрануудые олоор барихатаяа хамта, гүүртэ, отаранууд дээрэ малшадай hууха гэрнүүдые, соёл культурын байшангуудые хэрэгтэй соонь бариха шухала. Эдэ жэлнүүдтэ hургуулиин хэдэн байшангууд бодхоогдохо, мянгаад айлнуудта шэнэ гэр баригдаха.

Ойрын хоёр—гурбан жэл соо манай аймаг гүйсэд электрифицированнэ болохо.

Нүхэр Хрущевой элидхэлэй тезисүүд соо хэлэгдэhэнэй ёhоор, эдэ жэлнүүдтэ ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулагдаха юм. Мүн абаhан продукциингаа үнэ сэнгые доошолуулжа, гаргаша багатайгаар баян ургаса хуряадаг, малhаа ашаг шэмые ехээр абадаг болохобди. Ажалайнгаа эмхидхэлые hайжаруулжа, хүдэлмэрөө оньhожоруулжа, шэнэ түрүү аргануудые хүдэлмэридөө нэбтэрүүлжэ, колхозниг уудайнгаа эрдэм мэргэжэлые дээшэлүүлжэ, урдаа табиhан зорилгоёо дүүргэхэбди.

Долоон жэлэй түсэбые амжалтатайгаар дүүргээд байхада, ажалшадай ажабайдал жэшээлэшэгүйгөөр hайжарха ёhотой.

Колхозуудай саашадаа хүгжэхэ арга боломжонууд тухай хэлэхэдэ, нютаг нютагуудта үлэмжэ тааpаhан мал үсхэбэрилхэ, hайн ургаса үгэдэг ургамалнуудые таридаг болохо хэрэгтэй гэжэ тоолонобди. **Манай Зэдын аймаг гол түлэб нарин, нарибтар ноohотой хонидые үсхэбэрилхэ, үнеэдэйнгээ тоо толгойе олошоруулжа, гүрэндөө hү, мяха ехээр үгэдэг болохо зорилго урдаа табиха ёhотой гэжэ hанагдана. Борьёогой совхоз гүрэндэ эрхим шанартай ноohо, мяха, hү үгэхэhөө гадна, колхозуудта үүлтэртэ хусануудые худалдажа байха жэшээтэ ажахы болохо ёhотой** гэжэ тоолонобди. Совхоз хонидhоо гадна, эбэртэ бодо малаа, шубуудайнгаа тоо толгой олошоруулха ёhотой.

Урдаа табижа байhан эдэ ехэ зорилгонуудаа амжалтатайгаар шиидхэхэ гээшэ аймагай партийна, советскэ, хүдөө ажахын органуудай ажал хүдэлмэрээ хэр шадамараар эмхидхэhэнhээнь, ажалшадые шэнэ габьяата ажалда элсүүлhэнhээнь болохо байна.

Манай аймагай ажалшад энэ асари ехэ зорилгонуудые бэелүүлхын тулада бүхы хүсэ шадалаа элсүүлхээр бэлэн.

К. БАРЬЯДАЕВ, КПСС-эй Зэдын айкомой секретарь.

Культбаза бүхэнөө соёл болбосоролой гуламта болгое

Халуун анхарал табигдана

...ультбазануудай нэгэдэнэhээ хойшо ...нарай, таряан ажалай хүдэлмэрилэгшэдэй дунда соёл болбосоролой хүдэлмэри ...hайнаар ябуулха, тэдэнэй культурна ...нуудалай эрилтые хүсэд дүүрэнээр хангаха аргатай болообди. Малшадай дунда политическэ хүдэлмэри колхозой партиина организациин яажа ябуулдаг тухай ...хэлэе.

...радаа хоёр—гурба дахин асуудал, харюугай үдэшэ (40—50 минута соо) үнгэргэгдэнэ. Тэрэнэй болохоhоо хэдэн үдэр ...соносхол гаргагдан тараагдадаг. hо... асуудалнуудаа малшад саарhан ...бэшээд, тусхай хайрсаг хударжа хэдэг ...Орhон асуудалнуудаар колхозой мэргэжэлтэд, хүтэлбэрилэгшэд балдажа, харюу ...байна. «Үбэлдөө hү hаалгаха хай... дээшэлүүлхэб» гэhэн асуудалаар ...үдэшэ hаяхан үнгэргэгдөө.

...колхозой хоёр фермын хүдэлмэрилэгшэд ...базада сугларжа, ажалайнгаа үрэ ...тухай хөөрэлдэнэ. hаалишан Дайн... эршэтэ ажалайнгаа түлөө Худөө ...бүхэсоюзна выставкада хабаадаа... тула энэ жэл Москва ошожо ерээ. ...харайн үзэhэнөө нүхэдтөө хөөрэ... Партиин XXI съездэдэ ямар бэлэг ...байhан тухайгаа hаалишан Мэн... Хабибулина хөөрэбэ. Нүхэр Хабибулина 1958 ондо үнеэн бүриhөө 2300 литр hү hааха уялга абаад, тэрэнээ амжалтатайгаар дүүргэжэ байнхай.

Үхибүүдые хүмүүжүүлгэдэ зорюулагдаhан үдэшэ нютагай багшанарай туhаламжаар үнгэргэгдөө, түрэлхид олоороо элдэб асуудалнуудые зүбшэн хэлсээ. hүүлээрнь үхибүүд hонин концерт харуулжа, түрэлхидөө баясуулаа. Мүн бурхан, шажанай ямар хорото хүргэдэг тухай асуудалнуудаар hонирхолтой үдэшэ эмхидхэгдээ.

Культбазада лекци, хөөрэлдөөнүүд болодог. Жэшээлхэдэ, «Манай колхоз съездhээ съезд хүрэтэр», «Манай ферма Америкые хүсэхын тула юу хээб?» гэhэн хөөрэлдөөнүүд 2-дохи бригадын культбазада ноябрь соо болоhон байна. Харуулан ойлгуулха агитацида ехэ анхарал хандуулагдана.

Иимэ хэмжээ-ябуулганууд ашаар манай колхоз табадахи hараяа Улаан туг барижа ябана. Мүнөө олонхи hаалишадай үнеэн бүриин 1500 литрhээ дээшэ hү hаахнай. 2-дохи фермын залуушуул, комсомолшууд коммунистическа ажалай бригадын хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө тэмсэжэ эхилээ.

Г. Одоев,
Кударын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой партиина организациин секретарь.

Фотомонтаж шадажа хэрэглэхэ

...дарын аймагаар ябахадамнай, малшад ажаллаха, амараха хэрэгтэ үнэхөөрөө hайнаар, үнэн зүрхэнhөө хандадаг ... Тэндэхи культбазанууд досоогоо зо...гөөр чимэглэгдэнхэй, уужам, hаруул ...дтэй байhанhаа гадна, ажал хүдэл... hониноор ябуулна. Эдэнэй баян дүй ...шэлые семинарта хабаадагшад халан ... хүдэлмэрээ эрид hайжаруулха ёhотой ...hайнабди.

...лшадай дунда ябуулдаг культурно... хүдэлмэрээ ажабайдалтай нягта ...холбохо, бүри hонирхолтой болгохоёо ...бди. Малшадай хэдэг ажалые ...дые самбар, диаграмма, ажал хэрэг... хаhан тодорхой лозунг, плакадууд ...базын байшан соо бии. Агитаторнууд ...ажэ хэхэдээ эдэ бүгэдые шадамараар ...ажэ, сугларагшадые hонирхуулдаг ... Эндэ hарадаа хэдэ дахин кино, зужэг наадан харуулагдаа, лекци, элидхэл, хөөрэлдөөнүүд үнгэргэгдэнэ.

Фотомонтаж тодорхой агитаци болгожо хэрэглэгдэнэ. Ажалай түрүүшүүлэй зураг буулгажа, плакат зуража, олон болгоод, холын гүүртэ, отаранууд абаашажа хададагбди.

Манай аймагта 12 культбаза бии. Тэдэниие даагшад тухатайгаа ондоо ажалшье хэлэдэг. Гэхэ зуура тэдэниие саашадаа ондоо ажалhаань сүлөөлэе hаа hайн байгаа.

КПСС-эй XXI съезд дээрэ нүхэр Н. С. Хрущевой хэхэ элидхэлэй тезисүүдтэй колхознигуудые танилсуулхын тула ойлгуулламжын хүдэлмэри үргэнөөр ябуулагдана байна. Энээндэ культбазамнай шухала үүргэ дүүргэжэ лабтай.

Б. Ринчинов,
Курумканай аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхозой культбазые даагша.

...ировэй нэрэмжэтэ колхозой (Кудара) Шаазгай нютагтахи культбаза.

Республикын колхоз, совхозуудай гүүртэ, фермэнүүдээр hүүлэй үедэ олохон культбаза эмхидхэгдээд, малшадай культурна эрилтэ хангаха баян дүй дүршэлтэй боложо байнхай. Тэдэнэй түрүү дүй дүршэлые дэлгэрүүлхын тула культбазануудые даагшанарай, КПСС-эй айкомуудай секретарьнарай, пропаганда болон агитациин таhагуудые даагшанарай семинар hаяхан Улан-Удэдэ зарлагдаhан байна.

Семинарта хабаадагшад бултадаа Кударын аймагай «Путь к коммунизму», Ленинэй, Кировэй, Ждановай нэрэмжэтэ колхозуудта ошожо, культбазануудайнь ажал хүдэлмэритэй танилсаа.

Түрүү культбазануудай дүй дүршэл тухай статьянууд энэ хуудаhанда толилогдобо.

Манай дүй дүршэл

Баргажанай аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоз республикын томохон колхозуудай нэгэн юм. 25 мянган толгой адуу малайнь 70-аад шахуу гүүртэ, отаранууд Баянголой талаар дүүрэн таранхай. Тэндэ байдаг малшадай культурно-ажаhуудалай эрилтэнүүдые hайнаар хангаха зорилготой Культурын байшан, 3 культбаза, 5 улаан булан хүдэлжэ байна. Эдэнэй хүдэлмэрые колхозой партийна организаци залан хүтэлбэрилжэ, зохихо туhа хүргэжэ байдаг юм.

Культурын байшанда, культбазануудта элдэб темэтэй лекци, хөөрэлдөөн түрэлхи хэлэн дээрэ хэгдэнэ, асуудал болон харюугай үдэшэнүүд, аман үгын журнал эмхидхэгдэнэ. Энээндэ нютагай интеллигенци эдэбхитэйгээр хабаададаг. hара бүри малшадай үдэр эмхидхэгдэжэ, үнгэрhэн hарын дүнгүүд гаргагдахаhаа гадна, малшадай урда шэнэ зорилгонууд табигдадаг юм. Мүн комсомолой түрэшье хэгдэhэн байха. Агитаторнуудай, культбаза болон улаан булан даагшадай семинар ходо зарлагдана. Ажалай түрүүшүүлтэй уулзаха үдэшэ эмхидхэгдэнэ, уран hайханай бүлгэмэйхидэй хүсөөр концерт харуулагдана. «Крокодил Баянголоор ябана» гэhэн шоглолой хуудаhан, хэблэгдэмэл газетэ гаргагдана. Ажалдаа хайша хэрэгээр хандагшад, архишад тэндэ шангаар шүүмжэлэгдэдэг.

Культурын байшан культбазануудые хүтэлбэрилхэ центр болонхой. Тэдээндэ тодорхой туhаламжа үзүүлхэ зорилгоор нүүдэл агитбригада эмхидхэгдээ. Энээндэ колхозой мэргэжэлтэд, багшанар олоор хабаадуулагдана. Эдэнэр холын гүүртэ, отаранuудта ошожо, лекци, хөөрэлдөө хэдэг, зүжэг, наада табидаг.

Ажалдамнай дутуу дунданууд үшөөл бии. Культбазануудаймнай гэрнүүд Кударын колхозуудайхиhаа жэшээгүй бага, уйтахан байна. Шэнэ, уужам, hаруул байшангуудые колхозууднай бариха бэзэ гэжэ найдагдана.

В. Баторов, Баянголой Культурын байшангай директор.

Бэе бэедээ туhалнабди

Соёлой добтолгын түсэбөөр манай колхоздо 300 хүнэй багтаха залтай Культурын байшан, үхибүүдэй ясли, бани, байрын гэрнүүд баригдажа байнхай. Энээнhээ гадна 2 культбаза, нютагай аршаан дээрэ амаралтын гэр, 40 гаран айлай ороходо байра баригдажа эхилхэнь.

Колхозой 2-дохи комплексно бригадын тосхондо гол түлэб малшад ажаhуудаг. Эндэхи культбаза хэмжээгээрээ багашагшье hаа, ажалаа яhала hайнаар ябуулдаг. Тэрэнэй улаан буланда, клубта малшад үдэшэ бүри сугларжа, hонирхолтой лекци, хөөрэлдөө шагнаха, ном, газетэ уншаха, радиогой hонинииешье дуулаха, шатар, даам табиха аргатай. hайн мебелеэр — зөөлэн диван, стул гэхэ мэтээр культбазамнай хүсэд хангагданхай. Мүн элдэб зураг, диаграмма, уряа лозунгоор гоёогдон шэмэглэгдэнхэй. Хэдэн олон газетэ, журнал захигдажа байдаг. «Колхозник» гэжэ ханын газетэдэ hаалишад, хонишодой амжалта, дутагдалнууд тухай бэшэгдэнэ. Загастайн хүдөөгэй библиотекэ олон янзын номоор манай культбазые хангадаг юм. Бригадын залуушуул, дунда hургуулиин hурагшад клуб, улаан булангуудые гоёолгодо, элдэб хэмжээ-ябуулга үнгэргэлгэдэ ходо туhалдаг агша.

Загастайн дунда hургуулиин дэргэдэхи лекторнүүдэй нэгэдэлэй гэшүүд манайда ерэжэ, уласхоорондын байдал тухай, хэмэл одод, нютаг, ороной hонин тухай хөөрэдэг. Эхин hургуулиин багшанар, комсомолшууд болон коммунистнууд культбазада агитатораар ажаллана. Тэдэнэй семинар үе үе зарлагдажа байдаг.

«1959—1965 онуудта СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ даабарита тоонууд тухай» КПСС-эй XXI съед дээрэ Н. С. Хрущевой хэхэ элидхэлэй тезисүүдые колхознигуудта ойлгуулхын тула агитаторнуудnай hүүлэй үедэ бүри эршэмтэйгээр хүдэлжэ захалаа. Долоон жэл соо арадай ажахын ямараар хүгжэхэ байhые харуулhан диаграмма, плакадууд зурагдажа, ханада хадагдаа.

Малшадай ажалай дүн hара бүри гаргагдана. Тэндэ комплексно бригадын бригадир мүрысөөнэй ябаса тухай, саашанхи зорилго тухай хэлэдэг. Тэрэнэй hүүлээр хоёр гүүртын hаалишад дүй дүршэлөө халан абалсана. Энэ жэлэй 11 hара соо үнеэн бүриhөө 2050 литр hү hааhан түрүү hаалишан Д. Дагбаева тиимэ амжалта яагаад туйлаhан тухайдаа хөөрэжэ үгэhэн байна.

3-дахи комплексно бригадын культбазые даагша нүхэр Самбуеватай ажалайнгаа дүй дүршэл халан абалсажа, бэе бэедээ туhалалсан, хэмжээ-ябуулгаяа суг дүүргэжэ байдагбди.

Н. Гапилов,
Сэлэнгын аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхозой культбазые даагша.

Тон туhатай, үрэ ехэтэй семинар

Культбаза, клубуудые даагшанарай семинарай дүн гаргалгын суглаан Кударын аймагай Ждановай нэрэмжэтэ колхозой 1-дэхи фермын культбаза соо hаяхан болобо. Эндэ суглараhан республикын бүхы аймагуудай түлөөлэгшэд нютаг нютагтаа культбазын хүдэлмэри яажа эмхидхэдэг, ямар бэрхэшээлнүүдтэй ушардаг тухайдаа хөөрэлдэжэ, дүй дүршэлөө халан абалсаба.

—Кударын аймагай партийна организациин, бүхы ажалшадай зүгhөө таа айлшадые халуунаар амаршалнаб,—гэжэ КПСС-эй Кударын айкомой нэгэдэхи секретарь нүхэр **Федоров** хэлэбэ.

—Хэдэн жэлэй урда манай аймагта түрүүшын культбазанууд эмхидхэгдэжэ эхилhэн юм. «Путь Октября» колхоз эхи табяа hэн. Мүнөө хамта дээрээ 17 культбаза баригдаад, хүдэлжэ байдаг.

Культбазануудай бии болоhонhоо хойшо политическэ, гэгээрэлэй хүдэлмэри хараа байса hайжараа. Колхозой партийна организацинууд мүрысөөнэй ябасые саг үргэлжэ хинан хүтэлбэрилжэ, hара бүри «Малшадай үдэр», «hаалишадай үдэр», «Хонишодой үдэр» үнгэргэнэ. Тэндэ мүрысөөнэй дүн гаргагдана, түрүүлжэ ябагшадта мүнгэн шан, Улаан туг, вымпел гэхэ мэтэ барюулагдана.

hаалишаднай партиин XXI съездын хүндэлэлдэ мүрысэн, тэрэ болотор үшөө 200—250 литр hү үнеэн бүриhөө hааха уялга абаад, эршэмтэйгээр тэмсэнэ. hаалишадай шэнэ жэлэй наадан аймагай центртэ, январиин нэгэндэ болохо юм,—гэжэ нүхэр Федоров үгынгөө түгэсхэлдэ хэлэбэ.

—Колхознай хоёр культбазатай. 2-дохи фермын дэргэдэхи культбазада би ажалланаб,—гэжэ Кударын аймагай Ждановай нэрэмжэтэ колхозой культбазые даагша **Е. Дараева** хэлээ.—КПСС-эй XXI съезд дээрэ нүхэр Н. С. Хрущевой хэхэ элидхэлэй тезисүүдтэй фермынгээ хүдэлмэрилэгшэдые танилсуулжа байнхайбди. Эндэхи залуу hаалишад коммунистическэ звеногой хүндэтэ нэрэ зэргэ абахын түлөө тэмсэжэ эхилээ. Тэдэнэр hайнаар ажаллахынгаа хажуугаар, уран hайханай бүлгэмдэ хабаадажа, колхознигуудта зүжэг наада харуулдаг юм.

Хэжэнгын аймагай «Эрдэм» колхозой Бахлайтын культбазые даагша **А. Дашиев** иигэжэ хөөрэбэ:

—Манай Бахлайтын гүүртэ колхозой центрhээ 40 шахуу модоной хараада байдаг юм. Тэндэмнай арбаад гаран hаалишад, бусад хэдэн хүдэлмэрилэгшэд ажаhуудаг. Малшад сүлөөтэй сагаа аятай зохидоор үнгэргэхэ дүүрэн аргатай. Болбосон түхэлтэй культбаза түхеэрэгдэнхэй. Манай культбаза эгээл hайн юм гэжэ hанадаг байгаабди. Теэд Кударын колхозуудай культбазануудые хараад, эндүүрhэнээ мэдэрбэбди.

Кударын аймагай түбтэхи библиотекые даагша **Л. Романович** саг үргэлжэ ажалладаг агитпунктын хүдэлмэри тухай хөөрөө:

—Калининай нэрэмжэтэ колхоздо манай агитаторнууд ходо ошожо, хөөрэлдөө, уншагшадай конференци, тусхай үдэшэ гэхэ мэтые үнгэргэдэг юм. «Үбэлдөө hү яажа ехээр hаахаб», «Хонидые хэнзэлүүлхэ ямар ашагтайб» гэhэн асуудалаар уншагшадай конференци hүүлэй үедэ колхозой улаан булан соо үнгэргэгдөө.

«1959—1965 онуудта СССР-эй ажахые хүгжөөхэ даабарита тоонууд тухай» хөөрэлдөө, хамтын уншалга мүнөө колхозуудаар эмхидхээбди гэбэ.

Энэ суглаанда КПСС-эй Бичурын айкомой секретарь нүхэр **Федотов,** Курумканай аймагай Кировэй нэрэмжэтэ колхозой культбазые даагша нүхэр **Гулгенов,** Кударын аймагай Куйбышевай нэрэмжэтэ колхозой партийна организациин секретарь нүхэр **Коновалов** болон бусад үгэ хэлээ. Суглаанай түгэсхэлдэ КПСС-эй Бурядай обкомой секретарь нүхэр **Очиров** дэлгэрэнгы үгэ хэлэhэн байна.

Хэжэнгын аймагай «Коммунизм» колхозой культбазые даагша Д. Дамбаев hаалишан Н. Дашипыловатай (Кударын Ждановай нэрэмжэтэ колхоз) ажал тухайдань хөөрэлдэжэ байна.

Кударын колхозуудай культбазануудта

...ноябриин 22-ой үглөөгүүр гурбан ...э автобус Улан-Удэhээ гараад, ...рын трактаар баруулжаа табиба. Автобусууд соохоо хүхюун ...ай хонгёо аялга гүйдэл дундань ...лнэ. Булга, хэрмээр баян Бар...ан, Курумканай ой тайгаhаа, ...э мүлhэн мундаргата Түнхэн, ...нютагуудhаа, Хори, Хэжэнгын ...талаhаа, республикын ондоо... аймагуудhаа ерэhэн түлөөлэг... Кударын аймаг ошохоор зори...ябаба. Худөө нютагуудаар соёл ...тура дэлгэрүүлэгшэд—клуб, ...базa, улаан булангуудые даагшад танилсана, хөөрэлдэнэ.

...э айлшад 350 шахуу километр ...таталжа, үдэшын 8 час багта ...арын аймагай «Путь к коммунизму» колхозой Мурочи нютагтахи ...базада хани халуунаар угтаг... Ошоhон үдэртөө колхозой ...дэй, тугалай байрануудые ха...ууралай хүсөөр ябуулагдадаг ...тель үнеэдэй хоёр ехэ байрын ...ондо тодхогдонхой байба. ...энэй хүсөөр hолоомо ууралтуу...зөөлэрүүлэгдэдэг, уhан халааг...г, малшадай тосхон, малай ...ануyд гэрэлтүүлэгдэдэг байна.

...Гурбан жэлэй соёлой добтолгын үедэ колхозоймнай гэшүүд бүри болбосон байдалтай болохо. Ба... столово, үхибүүдэй ясли, хэдэн ...ад байрын гэрнүүдые hүүлэй ...ашаглалгада оруулаабди. 450 ...й багтаха залтай Культурын ...шангай hуури табяад, модыень ...ахэжэ байнхайбди. Хойто жэл ...ой станай дэргэдэ культбаза, ...лениин гэр, амаралтын гэр ба...аха. Шэнэ барилгануудай ... томонуудынь гэхэдэ: культ...анууд болоно, —гэжэ колхозой ...үлэгшэ нүхэр С. Кривогорни... хөөрэбэ.

Үнэхөөрөөшье Мурочиин, Хара Буусанай культбазануудые томохон барилга гэхээр. Мурочиин культбаза зундаа 1-дэхи комплексно бригадын хүсөөр баригдажа, ноябриин 4-дэ нээгдэhэн байна. Эндэ клуб, улаан булан, столово, кухни, байрын хэдэн таhалга бии.

Айлшад элдэб асуудалнуудые hуражa, диаграмма, плакадуудтахи hонирхолтой юумые дэбтэрнүүдтээ буулгана. Культбаза, улаан булангуудые даагшад эндэ хараhан юумэеэ ажал хүрэлмэридөө хэрэглэхэ ха юм.

—Энэ культбаза 49 мянган түхэригэй болоо. Нүгөөдэ—Хара Буусанайхи 28 мянгата,—гэжэ культбазые даагша Н. Топайкин хэлэнэ.

Эдэ жэшээнүүд дээрэhээ харахада, республикын колхозууд культбазые бага сэнтэйгээр, түргэнөөр бариха аргатай. Хүн бүхэн культбазын планиие дэбтэртээ тэмдэглэжэ абаба. Тэдэнэр бусаад, колхозойнгоо түрүүлэгшэнэртэ хандажа, шэнэ культбаза барюулхал байха. Иволгын аймагай «Коммунизм» колхозhоо ерэhэн Ц. Дашацыренов, Ахын аймагай «Коминтерн» колхозой культбазые даагша В. Арданова, Сэлэнгын аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхозой культбазые даагша Н. Гапилов болон бусад тиигэжэ шиидэнхэй.

Культбазанууд соо уряа лозунгнуудhаа эхилээд, фотомонтаж, таблица, диаграмманууд олон. Тодорхой агитацида илангаяа ехэ анхарал хандуулагдана. Жэшээлхэдэ, Мурочиин культбазада иимэ плакат бии: «hаалишан Надежда Иннокентьевна Игумнова энэ жэлэй арба hара соо үнеэн бүриhөө 1850 литр hү hаагаа. Энэнь партиин XXI съезддэ тэрэнэй бэлэг болохо. Ши ямар бэлэгтэйгээр съездые угтахашниб?»

Хара Буусанай культбазада наймаалагшагүй ларек бии. Хонишод тэндэhээ хэрэгтэй юумэеэ абадаг юм. Культбаза соохи байрын таhалгануудта басагад дүрбэ—табаараа байдаг. Зохидхоноор хуряагдаhан оронууд, скатертьтай столнууд тэндэнь табяатай, сонходонь хүшэгэ татагданхай, ханаарнь зурагууд хадаатай.

Эндэхи культбазада хамтын хоол эмхидхэгдэнхэй. Малшад hарадаа 100 түхэриг түлөөд, садатараа эдеэлдэг байна. Энэ үүсхэлыень республикын бусад колхозууд дэмжэхэ зэргэтэй гэжэ hанагдана.

Залуу хонишодой, долоон жэлэй hургуулиинхидай концертые айлшад хаража, орой болотор танца наадажа хоноод, үглөөгүүр Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой культбазануудые харахаяа мордобо.

Түрүүшээр 2-дохи комплексно бригадын полевой станай культбазые хараа. Тэрэнэй удаа фермын дэргэдэхи шулуун байшантай культбазада ерэжэ бууба.

—Колхозой бригаданууд ажахын тоосоондо оруулагданхай. Тиимэhээ олзо доходоо бригада бригадаараа хубааха болонобди. Мүнөө жэлдэ олзо доходнай 2 миллионhоо үлүү гараа,—гэжэ колхозой түрүүлэгшэ нүхэр И. Иванов айлшадтаа хөөрэбэ.—hү hаалгаар табадахи hараяа республикын дамжуулгын Улаан туг барижа байнхайбди. Энээнээ алдангүй, саашадаа үнеэн бүриhөө hү hаалгые 2 мянгада хүргэхэ зорилготойбди.

«Хэн түрүүлжэ ябанаб?» гэhэн плакат культбазын улаан булан соо үлгөөтэй байба. Залуу hаалишан В. Яглинова тэрэ үдэр нүхэдhөө ехэ hү hаажа, тэндэ бэшэгдэхэ эрхэ олоо. Мүн тэрээндэ дамжуулгын улаан вымпел барюулагдаа.

Айлшад тэрэ үдэртөө Кировэй нэрэмжэтэ колхозой Шаазгай гэжэ нютагдахи полевой станай, 1-дэхи фермын культбазануудаар ябажа, ажалтайнь танилсаа.

«1965 он худар харая» гэhэн аман үгын журнал үдэшэлэн Культурын хоёр дабхар байшан соо харуулагдаа. Уужам зэлдэгэр байшан соо нэгэшье сүлөө hуури байбагүй.

Журналай түрүүшын хуудаhан нээгдэжэ, «Долоон жэл соо манай колхоз ямар болохоб» гэhэн элидхэл түрүүлэгшэ нүхэр А. Перевалов хэбэ.

—«1959—1965 онуудта СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ даабарита тоонуудые» зүбшэн хэлсэхэтээ хамта, манай колхоз иимэ түсэб хараалаа: хониднай хоёр, шубууд долоо дахин олошорхо, үнеэн бүриhөө 2400 литр hү hаадаг, хонин бүриhөө 4300 грамм ноохо хайшалдаг болохобди. Колхозой олзо доход мүнөө 3 миллион байhанаа, 1965 ондо 7,5 миллион болгогдохо, ажалта үдэрэй 12 түхэриг хубаахабди. Шэнэ шэнэ барилганууд хэгдэжэ, тосхонуудаймнай шарайе танихаар бэшэ болгон хубилгаха,—гэбэ.

Удаалуулан Калининай нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ Д. Тулухеевэй—«Үбэлдөө hү ехээр hааха тухай, хонишон Н. Агафоновой—«100 эхэ хонинhоо 150 хурьга яажа абахабиб», кукурузовод Н. Дампиловай—«Кукуруза ургуулдаг минии дүй дүршэлhөө», В. Пашковагай—«Залуу мэргэжэлтын бодол» гэhэн элидхэлнүүд тон hонирхогдоо.

Журналай hүүлээр уран hайханай бүлгэмэйхид концерт харуулжа, айлшадаа, нютагаархинаа ехээр баясуулба.

Семинарта хабаадагшад үглөөдэрынь Ждановай нэрэмжэтэ колхозой культбазануудтай танилсажа эхилээ. Нэгэдэхи фермын хэдэн арбаад сонхонуудтай культбаза нёдондо ашаглагдажа захалhан юм. Эндэhээ хаража, ойлгожо абаха юумэн яhала бии. Хамтадаа 19 таhалгатай, ууралаар дулаасуулагдадаг юм. Зоотехникын, агротехникын, мүн бусад таhалгануудта тусхай хэшээл, лекци, элидхэл, кино, концерт гэхэ мэтэhээ гадна, үйлэдбэриин суглаанууд, малшадай үдэрнүүд hара бүри боложо байдаг.

Малшадай иимэ нэгэ үдэртэ байлсаха зол айлшадта тудаба. Үдэшэлэн hаалишад, хонишод, адуулгашад культбазада сугларба. Колхозойнгоо ажахы, түсэбүүд тухай түрүүлэгшын орлогшо нүхэр Банзаров түрүүлэн элидхэл хэбэ. Удаань «Бидон hүн атомна бомбоhоо яахадаа хүсэтэй болоноб» гэhэн хөөрэлдөөе колхозой ветфельдшер нүхэр Доржиев hонирхолтойгоор үнгэргөө.

Колхозой эрхим hаалишан нүхэр Эрдынеева арба hара соо үнеэн бүриhөө 2654 литр, Ранжуровай нэрэмжэтэ колхозой hаалишан нүхэр Бобыкина—2200 литр hү hааhан тухайдаа сугларагшадта хөөрэбэ.

Колхозуудай болбосон түхэлтэй культбазануудые хаража, hайн талыень хадуун абаад, «Аман үгын журнал» эмхидхэдэг, «Малшадай үдэр» үнгэргэдэг дүй дүршэлтэйнь танилсаад, айлшад бүгэдөөрэн хүдэлмэрээ шэнэдхэн хубилгажа, бүри hайжаруулхаар зоригжон, Кударын аймагhаа бусаба. «Зуу дахин шэхээрээ дууланхаар, нэгэ дахин нюдөөрөө хара» гэhэн хитад арадай оньhон үгын тон зүб байhанда семинарайхид этигэбэ.

Кударын аймагай «Путь к коммунизму» колхоздо. Басагад культбазадаа амархаяа ерээд байна.
А. Бадаевай фото.

А. БАДАЕВ, манай тусхай корр.

ЭНЭ ХУУДАҺАНДА:

Ойдо болоһон нэгэ ушар

Бурят ороноймнай „бага далай“

Байрын гэрнүүд олоор баригдана.

Мэхэдэ ороһон арьяатан

Тайгада байһан отогһоомнай холо бэшэхэнэ үглөөгүүр эртэ, үдэшэ орой хододоо «ма-у» гэһэн абяан дуулдадаг байба. Тэрэ амитаниие «ма-у» гэжэ юрэ нэрлэһэн байгаабди. Тэрэмнай хүгшэн, тиихэ мүртөө ухаатай, мэхэтэй шэлүүһэн байгаа бололтой гэжэ тухайлагдаа һэн. Энэ шэлүүһэн урьхада ороһон шандагыемнай байлгахаяа болиһон юм. Урьхаяа эрьехэ бүхэндэмнай хоёр-гурбан шандаганай һэс хэбтэдэг болобо. Тиимэһээ «ма-уе» отожо, харюугаа абаха гэжэ шиидэбэ гээшэбди.

Тэрэ үдэртөө шэлүүһэнэй мүр хайжа, халуун жэм дээрэнь гарабабди. Мүшхэһөөр ябатарнай мүрынь үндэр байса худар шэглэбэ. Байсын оройдо намдуухан аад, хуша модотой шидхэ харагдаа һэн. Байсаһаа доошоо бутархай адха шулуун аржылдана. Тэрэ шулуунда ойртохолоор шэлүүһэнэй мүр алдагдашаба. Тиихын хажуугаар охотноонууд аюулай ойртоһые ойнгоо бүхы амитадта дуулгажа, хусалдан, нүхэ һүбэ руугаа гүйлдэшоо. Бидэ адха шулууе тойрожо гараад, байсада туласа ошобобди. Эндэ «ма-угай» хэбтэһэн газар, халуун мүр дахин олдобо. Шэлүүһэн унтажа хэбтэһэнээ охотнооной абяагаар һэреэд, маниие абяархажа, һарьдагай орой өөдэ зугадашаһан байгаа. «Ма-у» энэ байсада байрладаг байба. Тэндэ байхадань аюул багатай ха юм.

Бидэнэр шэлүүһые мэхэдээ оруулха гэжэ шиидээд, ходо ябадаг газарыень олоjо, мүр дээрэнь ехэ нюусаар гурбан урьха зүүбэбди. Ангай боогдожо үхэхөөр бэшээр, харин амидыгаар баригдахаар урьхамнай зүүтдэһэн байгаа.

Нэгэтэ отогоо орхижо, хүнэһэндэ гэртээ хариһан аад, бага һаатажа, гурба хоношобобди. Дүрбэдэхи хоногтоо агнууриингаа байрада бусажа ерээд, нөөхи урьхаяа эрьежэ гараа бэлэйбди. Урьхымнай тэрэ багта сарья болотор гэшхэһэн мүрһөө гадна, модоной һалаада нэгэ юумэ холоһоо барайжа харагдаба. Түргөөр хажуудань ошобобди. Урьха зүүһэн модоной нэгэ гэшүүһэн дээгүүр нүгөө тээшээ һанжаһан урьхын үзүүртэ шэлүүһэнэй тархи шагтагалданхай, мяханиинь дууһан эдигдэжэ, арһаниинь ортой набта татагдашаһан байба.

Энэ юун болоо гээшэб?!

«Ма-уе» мэхэлжэ, урьхада оруулжа шадаабди. Зүгөөр бидэнэй ерэхэһээ урид, урьхада ороһон шэлүүһэнтэй үлэнхэ бодон гахай дайралдашоо ха. Гахай шэлүүһэндэ добтолжо мэдээ. Шэлүүһэншье миин байжа үгөөгүй, урьхынгаа хүрэхысэ һөөг өөдэ абирһан байгаа. Гахай хойто хоёр хүл дээрээ бодожо, арьяатаниие доошонь угзараад, эдижэ мэдэһэн байба.

Тиигэжэ арьяатан шэлүүһэн ангай хүнэһэн болошоо.

Э. Пильман.

Нэрэ хүндын түлөө тэмсэнэ

Сэлэнгын үргэн талын дундуур зурын ошоһон түмэр замай баруун хажууда Селендумын завод оршодог. Энэ предприяти эгээлэй хүдөө нютагта тогтоһон промышленна шэнэ центр болонхой.

Тус заводой хүдэлмэришэд КПСС-эй XXI съездын хүндэлэлдэ ажалай вахтада жагсаад байна. Тэдэнэр октябрь һарынгаа түсэбые уридшалан дүүргээд, «ЦКБ—4» маркын 18 станок түсэбһөө гадуур бүтээгээ. Мүнөө заводой хүдэлмэришэд КПСС-эй XXI съезд дээрэ нүхэр Н. С. Хрущевой хэхэ элидхэлэй тезисүүдээр зоригжон, коммунистическэ мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлжэ байна. Үдэр ерэхэ бүри нормоёс үлүүлэн дүүргэгшэдэй тоо олошорно.

Заводой механическа цехын токарьнууд нүхэд Дашиев, Волосатов, Федотова үйлэдбэри дээрээ голодоһо гаргахаяа болижо, заводойнгоо нэрэ хүндын түлөө шангаар тэмсэнэ. Мүнөө тэдэнэр коммунистическэ ажалай бригадын гэшүүд болохын түлөө дээшэлүүлэгдэһэн уялгануудые абажа, халаан бүхэнэйнгөө нормые холо үлүүлэн дүүргэжэ байна.

Ц. Балданов.

Һонирхолтой туршалга

Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институт КПСС-эй XX съездын шиидхэбэриие бэелүүлэн, табан жэлэй һуралсалда оронхой. Мүнөө эндэ мэргэжэл олонтой багшанар бэлэдхэгдэнэ. Эдэ багшанар 7—8 жэлэй һургуулинуудай байгуулагдахада, политехническэ һуралсал һайнаар ябуулха байна.

Мүнөө институтай студентнэр түхеэрэлгэ һайнтай мастерской, лаборатори соо слесарна, токарна, дархалалгын, хубсаһа оёлгын мэргэжэл шудална. Биологическа факультедэй табадахи курсын студентнэр медицинскэ эрдэмэй кандидат В. М. Соколовой хүтэлбэри доро һонирхолтой туршалгануудые хэдэг болоо. Хүнэй, амитанай физиологи шудалхадаа тэдэнэр амиды амитанда операци хэжэ, теоретическэ һуралсалаа практика дээрэ хэрэглэнэ. Һаяхан студентнэр нохойдо операци хэжэ, ууряг тархидань электрын ток хүргөөд, бэеынь ондоо организмуудай хүдэлсые хараһан байна.

Зураг дээрэ: студентка М. Иванова (зүүн гарһаа) нохойдо операци хэжэ байна.

А. Сельверов.

Шэнэ гэрээ толлобо

1958 ондо Улан-Удын паровозо-вагонно заводой хүдэлмэришэд өөһэдынгөө хүсөөр тус бүридөө хоёр квартиратай 68, найман квартиратай нэгэ гэр барижа, ашаглалгада оруулба. Богонихон болзор соо баригдаһан эдэ гэрнүүдтэ 144 хүдэлмэришэд болон инженерно-техническэ хүдэлмэришэдэй бүлэнэр нүүжэ оробо. Гадна заводой 28 хүдэлмэришэд хубидаа типовой гэрнүүдые барижа ороо.

Заводой капитальна барилгын таһагай хүдэлмэришэд Комсомольско үйлсөөр 32 квартиратай ехэ гэр барижа дүүргээ. Квартира бүхэндэ ажаһуудалай бүхы хэрэгсэл таатай зохидоор түхеэрэгдэнхэй. Уржадар энэ гэртэ нүүжэ оролгон эхилээ. Заводто олон жэлдэ хүдэлһэн, мүнөө пенсидэ гараһан А. Курбатов, А. Наседкин, түрүү хүдэлмэришэд: токарь И. Жедяев, Н. Бакай, отолууршан С. Агафонов болон бусад уужам, һаруул байрануудые абаа.

Шэнэ байрада ороһон хүдэлмэришэдэй бүлэнэр баярай хундага үргэхэдөө түрэл партиингаа хараалһан долоон жэлэй түсэбэй амжалтатайгаар дүүргэгдэхые хүсэн юрөөнэ.

П. Чебунин.

Хулгана тэнэг тэмээе мэхэлбэ

Монгол түбэдэй хуушан календарна жэл амитадай нэрээр нэрлэгдэнхэй. Тэдээн тухай бурят арадай домог бии.

Урда сагта юм һэн ха. Томо гэгшын тэмээн тон бишыхан хулгана хоёр «хэмнай арбан хоёр жэлдэ оролсожо, нэрээ нэрлүүлэгшэ ааб» гэжэ буха ехэ боосолдоо, аргагүй ехэ арсалдаа хэбэ.

Борсогор заахан хулганын бодохо, мэдэхэ юумэ гэжэ юу байхаб. Намайел жэлдэ оруулха байха,—гэжэ тэмээн бэеэ дээгүүр абхуулан, хулганада өөдэрхэбэ.

—Тэмээн аха, тэмсээдшье яахамнайб. Харин үглөөгүүр наранай гарахые хэмнай түрүүн харанаб, тэрэмнай жэлдэ ороно бэзэ,—гэжэ хэлээд, бишыхан хулгана бүмбэлзэн, бэлтэгэнэн байба.

—Һэ, энэ муу хулгана юу шашана гээшэб. Би томо хадаа түрүүн харана аабзаб,—гэжэ тэмээн тэнтэгэнээд, убайгүй ама алдажа, зүбшөөлөө үгэбэ.

Боосолдоһон хоёр болзоото үдэргөө наранай гарахые манаба ха. Тэмээн зүүн зүг шэртэжэ, хярын оройе сабшам хараад, хэбтэшэбэ. Тээ саанань баруун тээшээ хаража байһан хулгана:—Наран гараа! Наран гараа!—гээд, нариихан хоолойгоор шашхажархиба. Хүжүүн тэмээнэй хүзүүгээ эрьюулэн, баруун тээшээ харан гэһээнь, Саянай оройдо наранай туяа толоржо байгаа һэн гэхэ.

Тэмээнэй тиигэжэ бошхо урьяжа байтарнь, хулгана өөрынь үндэр бүхэн дээрэ гүйжэ гараад, зүүн тээшээ хаража:

—Наран гараа! Наран гараа! Тэнэг тэмээн эрьежэ харыш!—гэжэ байжа баһа шашхаба. Тэмээнэй зүүн тээшээ эрьен харахада, улаан наран огторгойдо ёһоороол мандажа байгаа һэн ха.

Хулганын мэхэдэ орожо, гараадүй наранай Саянай оройдо туяа татахадань, нара харабаб гэжэ үнэншэһэн тэмээн абяашье гараагүй.

Хулгана боосоогоо эдижэ, тэрэ дары жэлэй тоодо оролсоһон гэхэ.

Б. Машкинов.

Монгол арадай таабаринууд

1.
Гал хоёр нюдэтэй
Гарьхан дүрбэн хүлтэй
Хүндые үргэгшэ
Гүрэниие тойрогшо.

2.
Арбан хоёр үртөөтэй
Үртөө бүридөө хэмжээтэй
Албанай хоёр элшэтэй
Элшэ бүридөө тушаалтай.

3.
Уулагүй талада
Уһагүй газарта
Һүнэһэгүй ноён
Хүнэһэгүй сэрэг
Шуһагүй байлдаан.

4.
Холые ойртуулдаг
Хоёрые уулзуулдаг
Утаһан хоолойто
Уран бэетэ.

Тайлбари: 1. Автомашина, 2. Часы, 3. Шатар, 4. Телефон.

Соёлой добтолгын түсэбөөр...

Гурбан жэлэй соёлой добтолгын түсэбөөр Мухаршэбэрэй аймагай «Эрдэм» совхозой дирекци ойрын жэлнүүдтэ ехэ барилга хэхээр хараална.

Совхозой хүдэлмэришэдэй ажаһуудаг газарнуудта 3 улаан булан, Боом, Шэнэһэтэ нютагуудта типовой клубууд, 2-дохи, 3-дахи отделенинүүдтэ хүүгэдэй ясли баригдаха байна. Тиихэдэ байрын 80 гаран гэр баригдажа, хүдэлмэришэдэй бүлэнэр оруулагдаха юм. Совхозой отделенинүүдтэ ниитын бани, пекарни, столово, библиотекэ, стадион гэхэ мэтые бариха шиидхэбэри Түгнын сомоной Соведэй сесси дээрэ абтанхай.

Малай үбэлжэлгын үедэ соёл гэгээрэлэй хүдэлмэри һайжаржа байна. Түгнын библиотекэ нүүдэл гурбан библиотечкэ, уран һайханай кружок эмхидхээ.

Б-М. Содномов.

Тобшохоноор мэдээсэхэдэ...

☆ **Зэдын аймагта революционно фильмнүүдые харуулха фестиваль үнгэргэгдэбэ. Тиигэжэ олон нимэ кино арад зондо харуулагдаа.**

С. Табдаев.

☆ **Яруунын мяха-һүнэй совхозой 2-дохи фермын клубай дэргэдэ уран һайханай кружок эмхидхэгдээд, совхозойнгоо хүдэлмэришэдтэ наада харуулжа байна.**

Ц. Жамсаранов.

☆ **Баргажанай аймагай ажалшад шүүбэритэ хоёрдохи лотерейн билет 101 000 түхэригтэ хүрэтэр абаба.**

И. Этингов.

Галуута нуур хэзээ бии болооб?

Гусиноозерск городһоо Тамча хүрэтэр, Моностойн хормойһоо Хамбын хадын хормойдо хүрэтэр Галуута нуур толотон нэмжынэ. Энэ нуур хүнэй баруун хүлөөрөө гэшхэһэн мүр шэнги, хойноһоо зүүн тээшээ бага зэргэ мүхыд гэнхэй.

Нютагайнь бурядууд энэ нуурые Галуута нуур гү, али Хүл нуур гэжэ нэрлэнэ. Хүл нуур гээшэнь хүлэй улаар гэшхэгдэһэн мүртэл адли байһаараа тиигэжэ нэрлэгдээ юм гэжэ зарим хүнүүд хэлэдэг. 1912 ондо Галуута нуурые шэнжэһэн В. Б. Шостакович, нуурай хоёр ондоо нэрэтэй байһан ушарые иигэжэ тайлбарилна: Урдань энэ нуур гүйхэн, оймогдодог байгаа. Тиимэһээ бурядууд тэрэниие Хүл нуур гэжэ нэрлээ ха. Галуута нуур гэдэг нэрэнь ородуудаар үгтэһэн байна. Тэрэ нэрые бурядууд үндэһэн хэлэн дээрээ оршуулжа, Галуута нуур болгоһон гэхэ. Гадна нютагайнь бурядууд нуурай хоёр ондоо нэрэтэй байхые зүйтэйшье гү гэжэ һанахаар тайлбарилдаг. Мүнөөнэй нэгэ ехэ нуурай һуурида хоёр багашаг нуур байһан юм. Тэдэнэй урда хажуугайнь нуур Галуута, хойто хажуугайнь нуур Хүл гэжэ нэрэтэй байгаа һэн гэхэ. Тэдэ хоёр нуур нэгэдэһэнһээ хойшо аляагаараа нэрлэгдэдэг болоһон байна. Гэбэшье мүнөө Хүл нуур гэдэг нэрэнь мартагдантаа.

Хоёр ондоо нуурай бии байһан тухай Галуута нуурай һаяшаг тогтоһон баримта бодотоор гэршэлнэ. Декабрист Н. А. Бестужевай, удаань М. Л. Лисовскиин, А. И. Орловой болон бусадай бэшэһэн хүдэлмэри дээрэһээ багсаахада иимэ байна. Тэдэнэр үнгэрһэн зуун жэлэй 50—70 онуудта нютагайнь зоной хэлэһэн үгэнүүдые, Галуута нуурай дасангай мэдээнүүдые хэрэглэн, Галуута нуур XVIII зуун жэлэй 30—40-дэхи онуудта бии болоһон юм гэжэ хэлэнэ. Манай үеыншье нютагайнь зон мүнөөнэй Галуута нуурай һуурида хоёр багахан нуур байһан юм гэжэ хөөрэлдэдэг. Нуур тухай бэшэһэн тодорхойлолго болон уладуудай хэлэһэн хөөрөөнэй ёһоор тэрэ хоёр багахан нуур уһаар дүүрэ дүүрэһээр эрьеэрээ билтаран нэгэдэшэһэн юм гэхэ. Уһанай ехэ боложо, хоёр нуурай нэгэдэхэлээр, тэдэнэй хоорондо байһан гүбөө уһаар хушагдажа, тэрэниие зүбшаһан харгы хаагдашаһан байгаа. Тэрэ гүбөөе уһанай абахада, Асын дасаниие хоёр дахин нүүлгэхэ баатай болоһон байна. «Луу» жэлдэ (европейскэ календариин ёһоор 1748—1749 онуудта) уһанай ехэ үер боложо, Химнэ гол нуур худар һэтэрэн ороһон байгаа. Химнэ голой уһан мүнөөнэй Сагаан Голоор урдан нуурта оролсожо, тэрэниие ехэ түргэнөөр нуур болгоһон байха юм. Химнын уһанай һабаяа һэтэлжэ, Галуута нуур худар шудхаһан, Сагаан Голой бии болоһон ушар бороогой ехээр ороһонһоо болоо гэжэ тайлбарилагдадаг.

Галуута нуур һаяшаг бии болоо юм гэхэдэ, зарим хүнүүд үнэншэдэггүй. Гэбэшье Сэлэнгэдэ Бестужевтанай ерэхэ үедэ Галуута нуурай тогтоһоор оройдоо зуун жэл болоһон тухай хөөрэлдөөн гарадаг байгаа.

Б. Башкуев, пединститудай багша.

1905 оной ород-японой дайнда Порт-Артурые хамгаалагшадай хүэр буу Южно-Сахалинскын музейн газаа табигданхай. Л. Хайдуровай фото.

СҮҮД

Аралжаа наймаашан хэһээгдэбэ

А. В. Дремлюк-Москвитина удаан саг соо ажал хээгүй байха зуураа, промышленна эд бараа худалдан абаад, дам саашань үнэтэйгөөр худалдадаг байба.

Энэ эхэнэр зорюута Вильнюс болон Москва ошожо, тэндэһээ вельветкэ, тюль, клеёнко болон бусадые ехээр асарһан байгаа. Тиин Тори тосхон ошожо, 146 түхэригэй вельведүүдые 250 түхэригөөр худалдаад, саашаа Городок город хүрэжэ, аралжаа наймаагаа үргэлжэлүүлһэн байна.

Городок городто 15 мянган түхэригөөр гэр худалдажа абаад, тэрэнээ 20 мянган түхэриг хүргэбэ. Тэндэһээ Эрхүүгэй областиин Алмазай город ошожо, 10 мянган түхэригөөр абаһан гэрээ 21 мянган түхэригөөр дам худалдаа. Һүүлдэнь Городок городоо бусажа ерээд, баһа нэгэ гэр худалдан абажа, тэрэнээ баһа үнэтэйгөөр худалдажархёо.

Закаменай аймагай сүүд Дремлюк-Москвитинае олон жэлэй болзороор сүлөөень хаһаха, зөөрииень бэшэжэ абаха гэһэн шиидхэбэри гаргаа. Тэрэ шиидхэбэриинь БурАССР-эй Верховно Сүүд баталба.

А. Хамаганов.

ХИЛЫН СААНАҺАА

Берлинэй асуудалаар Советскэ правительствын нотодо гадаадын оронуудай зон ехэ анхарал хандуулна

БЕРЛИН, ноябриин 28. (ТАСС). Баруун гурбан гүрэнэй правительствонуудта, Германиин хоёр гүрэнэй правительствонуудта Советскэ правительствын эльгээһэн нотонууд тухай мэдээсэлдэ берлинэйхид, үсэгэлдэр гол анхаралаа хандуулһан байна. Советскэ Союзай амгалан ёһоной энэ шэнэ үүсхэл тушаа мэдээсэлые Берлинэй алишье талын хубида байдаг хүн зон угаа ехэ һонирхолтойгоор угтаа. Эдэ нотонуудай удха Берлинэй демократическа секторэй бүхы радиостанцинуудаар, тэрэшэлэн Баруун Берлинэй радиостанцинуудаар нэгэтэбэшэ дамжуулагдаа. Хүн зон нотонуудай удха тухай ябаһан лэ газартаа хөөрэлдэнэ.

Үдэшэ гараһан газетэ, журналнууд тон түргэнөөр худалдагдаа. «Бц ам абенд» гэжэ үдэшын газетэ городой демократическа сектортэ хэблэгдэдэг юм. ГДР-эй правительствода Советскэ Союзай эльгээһэн нотын хүсэд текстые «Берлинэй асуудалые шиидхэлгэ» гэһэн томо гаршагтайгаар энэ газетэ толилоо. «Урдын эзэмдэлгын эрхэ ГДР-тэ дамжуулан үгтэхэ ёһотой, бүхы Берлинэй хүн зондо таарамжатай ажабайдал хангагдаха ёһотой. Баруун Берлин эзэмдэлгын ёһо гуримгүй, өөрын эрхэтэй город болохо ёһотой. Берлин—Германиин хоёр гүрэнэй хоорондо үрэ ехэтэй холбоо байгуулха центр мүн» гэһэн гаршагууд олон мэдээсэлнүүдтэ үгтөө.

Баруун Берлинэй үдэшын газетэнүүд советскэ ното тушаа бүхэли хуудаһануудые толилоо.

Советскэ ното соохи дурадхалнуудые ехээр һайшааһан олон тоото телеграмманууд Германиин Демократическа Республикын ажалшадһаа агентствын редакцида орсоно гэжэ АДН агентство мэдээсэнэ.

США

НЬЮ-ЙОРК, ноябриин 27. (ТАСС). Берлинэй асуудалаар США-гэй, Англиин, Франциин правительствонуудта Советскэ правительствын эльгээһэн нотонуудай дэлгэрэнгы удхые Америкын телеграфна агентствонууд дамжуулаа.

Ассошиэйтед Пресс агентствын корреспондент Огаст городһоо (Джорджия штат) иигэжэ мэдээсэнэ. Эндэ мүнөө байһан президент Эйзенхауэр тус дурадхалда тайлбари үгэхэеэ мүнөөдөө баглаһан байна. Хэблэлэй асуудалаар президентын секретарь Хэгерти иигэжэ мэдүүлээ: Советскэ нотын бодото оршуулгые гүрэнэй департамент үшөө абаадүй байна гэбэ.

Юнайтед Пресс Интернейшнл агентствын Вашингтондохи шэнжэлэгшэ С. Хэнсли гэгшын мэдээсэлһээ хаража үзэхэдэ, СССР-эй дурадхалые Баруун Берлинэй хүн зон дэмжэхэ бэзэ гэжэ США-гэй тусхай тушаалта хүнүүд угаа ехээр һанаагаа зобоно.

Советскэ Союзай дурадхал болон үндэһэлэн баримталга тон «шэрүүн» гэжэ США-гэй тусхай тушаалтад нэрлэнэ гээд Хэнсли заана. «США болон баруунай бусад союзнигууд Баруун Берлиндэ саашадаа үлэхэ гэһэн эрид шууд һанаашалгаһаа лаб арсахагүй», тиигээд «шухала болоод байгаа һаань» тэдэнэр «хүсэ хэрэглэхээр» бэлэн байна гэжэ шэнжэлэгшэ бэшэнэ.

АНГЛИ

ЛОНДОН, ноябриин 28. (ТАСС). Берлинэй асуудалаар Советскэ правительствын нотонуудта Лондоной үдэшын хэблэл ехэ анхарал хандуулна.

Советскэ правительствын дурадхал «ехэ найдабари» түрүүлнэ гэжэ «Стар» газетэ редакционно статья соогоо мэдүүлнэ. Газетэ саашадань иигэжэ бэшэнэ: «Данциг тухай мартаагүйшүүл, Берлиниие өөрын мэдэлтэй город болголгые угаа ехэ аюултай бодол гэжэ тооложо болохо байна. Гэбэшье мүнөөнэй байдалһаа ехэ аюултай ямар ушар байха гээшэб?». Берлинэй ёһо гурим сахилгада Нэгэдэмэл Нацануудай Организациин хабаадалсахыень бүрүүшаанагүйбди гэжэ Советскэ правительствын мэдүүлһые газетэ һайшаана. Энэ дурадхал «шэнжэлэгдэхэ, баталан абтаха ёһотой» гэжэ газетэ тоолоно. «Иимэ дурадхалнуудай ороод байхада, баруун оронууд урдынгаал хараа бодол баримталһан зандаа байжа шадахагүй бэзэ. Дурадхалые шэнжэлхэ, зүбшэхэ, хэлсээ хэжэ орохо хэрэгтэй» гэжэ газетэ саашань бэшэнэ.

ФРГ

БОНН, ноябриин 27. (ТАСС). Берлинэй эзэмдэлгын гурим болюулха тухай асуудалаар Советскэ Союзай нотые Баруун Германиин политическэ ажал-ябуулагшад ехээр һонирхоно. «Политическэ ажал-ябуулагшадай һанамжын ёһоор нотын онсо өөрэ зүйлынь юуб гэхэдэ, богонихон болзортойшье һаа хэлсээ хэхые дурадхагдана, харин Берлиндэ дүрбэн гүрэнэй тогтооһон гуримые нэгэ талаһаа дары болюулха тухай мэдүүлэгдэнэгүй» гэжэ ДПА агентство мэдээсэнэ. Советскэ нотые зүбшэхын тулада ФРГ-гэй правительство бундистагай гадаадын хэрэгүүдые эрхилхэ комиссиин заседани үглөөдэр зарлахань гэжэ агентство заана.

ФРАНЦИ

ПАРИЖ, ноябриин 27. (ТАСС). Франс Пресс агентствын дамжуулһанай ёһоор Парижай дипломатическа тушаалтад иигэжэ заана. США, Великобритани, Франци, ГДР болон ФРГ-гэй правительствонуудта Берлинэй асуудалаар нотонуудые Советскэ Союзай барюулһантай дашарамдуулагдан, Советскэ правительствын ното соохи дурадхалнуудые шэнжэлхын тулада Парижда, Вашингтондо, Лондондо, Бонндо зүбшэлнүүд болохо байна.

Франциин хараа бодолые үсэгэлдэр де Голльтой хэлсээ хэхэдээ Аденауэр дэмжэһэн байна. Энэнь ямар удхатайб гэхэдэ, баруун гүрэнүүд «эрид бодол баримталжа, Баруун Берлинэй хүн зониие ямаршье ушарта орхихогүй байһанаа» харуулха ёһотой юм. Тиихэтэй хамта дипломатическа тушаалтад яаралтай шиидхэбэри абажа болохогүй гэжэ һанамжална гээд агентство дамжуулна.

ЖЕНЕВЭДЭХИ ЗҮБЛӨӨН ДЭЭРЭ

ЖЕНЕВА, ноябриин 28. (ТАСС). Гэнтын добтолго зайсуулха хэмжээнүүд тухай асуудалаар зүблөөнэй ээлжээтэ заседани мүнөөдэр боложо, Франциин түлөөлэгшэ түрүүлэгшээр һуугаа.

Гэнтын добтолго зайсуулха хэмжээнүүд тухай асуудалаар Советскэ правительствын декларациие советскэ делегаци зүблөөнэй үзэмжэдэ табиһан байна. Хуурай газар дээрэ хиналтын постнуудые тогтоохо, агаарһаа фото буулгабари хэхэ тухай, гэнтэ добтолгын аюулые бага болгохо зорилгоор буу зэбсэг хуряаха зарим алхамуудые нэгэн доро хэхэ тухай Албаниин, Польшын, Румыниин, СССР-эй болон Чехословакиин делегацинуудай дурадхалые Чехословакиин делегаци зүблөөнэй үзэмжэдэ табиһан байна.

Редакторай орлогшо
С. Б. БАЛЬЖИНИМАЕВ.

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора—46-32, зам. редактора—32-74, отв. секретаря—27-37, отделов партийной жизни и экономики—47-59, пропаганды и местной информации—35-14, культуры и быта—34-05, писем трудящихся и переводов—24-74, корректорская—32-67, бухгалтерия—37-32. Для междугородных переговоров—16.

Н00902. Типография Министерства культуры Бурятской АССР. Зак. № 4722.